

NHL Hogeschool

European Studies

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo bacheloropleiding European Studies van NHL Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van de NHL is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 28 en 29 mei 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer mr. H. J.L.M. van de Luytgaarden (voorzitter, domeindeskundige)

De heer J.J.J.W.G. Moors MA (domeindeskundige)

De heer F.A.A. De Decker MA (onderwijskundige)

De heer K.E.H. Schelvis (studentlid)

Mevrouw drs. J. Braaksma, extern auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Dit oordeel kon het panel aan het eind van het bezoek nog niet vellen. In de verlengde visitatie heeft de opleiding op verzoek van het panel aanvullende informatie geleverd in de vorm van extra scripties en documentatie betreffende visie en competenties van de opleiding. Op 30 augustus 2013 is het panel bij elkaar geweest om het aangeleverde materiaal te bespreken. Helaas kon ook toen het definitieve oordeel niet vastgesteld worden en is de opleiding op enkele punten om verduidelijking gevraagd. De opleiding heeft in december een aantal aanvullende documenten aangeleverd dat het panel de gelegenheid gaf een gewogen oordeel te vellen. Op 3 december 2013 heeft het panel de laatste bevindingen telefonisch besproken en haar oordeel vastgesteld. Het panel heeft kennis genomen van de reactie van de opleiding op het conceptrapport en mede naar aanleiding daarvan haar definitieve rapport vastgesteld.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

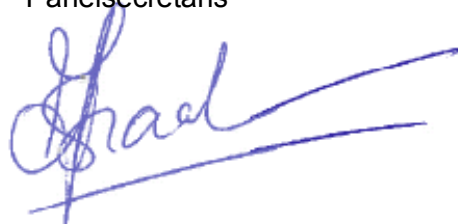
Utrecht, 19 december 2013

Panelvoorzitter

mr. H. J.L.M. van de Luytgaarden

Panelsecretaris

drs. J. Braaksma
(extern auditor voor NQA)

Samenvatting

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de hbo-bacheloropleiding European Studies van NHL Hogeschool als voldoende.

De opleiding European Studies is samen met de opleidingen Integrale Veiligheid en Bestuurskunde ondergebracht in de Thorbecke Academie, die op haar beurt onderdeel is van het Instituut Economie en Management (ECMA) van de NHL Hogeschool.

Eindkwalificaties

De opleiding European Studies heeft tien competentiegerichte eindkwalificaties waarvan er vier gemeenschappelijk zijn voor alle opleidingen binnen het Instituut Economie en Management (ECMA) en drie voor alle opleidingen van de binnen ECMA gepositioneerde Thorbecke Academie. De drie overige competenties zijn specifiek voor European Studies. Het betreft competenties op het gebied van marketing, communicatievraagstukken en navigeren in de Europese Unie. Qua niveau sluiten de gepresenteerde huidige competenties aan bij wat gangbaar is in bacheloropleidingen.

Uit het meest recente competentieoverzicht blijkt dat de component Europese Studies versterkt is en is afgezet tegen en grotendeels congruent is met de vanuit het Tuning project van de EU gepresenteerde concept competenties. Hiertoe is de marketinggerichte competentie vervangen door twee nieuwe competenties op het gebied van public affairs en cross cultural management. Uit de aangegeven documentatie blijkt dat de aansluiting op het landelijke competentieprofiel voldoende is.

Het panel komt tot het oordeel **voldoende**.

Programma

Het programma draagt bij aan de ontwikkeling van professionals met een internationale oriëntatie. De samenhang in het programma is duidelijk via vier leerlijnen en door het principe van een redelijk strak geprogrammeerde basis -waarin verschillende onderdelen Thorbecke-breed of ECMA-breed worden aangeboden-, gevolgd door veel mogelijkheden voor eigen invulling in de laatste jaren van de opleiding.

De diepgang en actualiteit van het programma zijn passend. Ook de gebruikte literatuur voldoet over het geheel genomen. Het panel is positief over het voornemen om in 2016 van de literatuur 75 procent Engelstalig te laten zijn. Tevens apprecieert het panel dat docenten eigen Engelstalige syllabi en manuals ontwikkelen. Wel adviseert het panel om op korte termijn enkele klassiekers aan de literatuurlijst toe te voegen.

De onderzoekslijn in het programma ziet er goed uit door de combinatie van het zich eigen maken van kennis en vaardigheden in specifiek op onderzoek gerichte onderdelen in het programma en directe toepassing en verdere ontwikkeling daarvan in aan de beroepspraktijk gerelateerde opdrachten en projecten.

Er is in praktijk ook sprake van een samenhangend en doordacht vormgegeven programma. Het didactisch concept en de werkvormen blijken in de praktijk gevarieerder en verder ontwikkeld en geïmplementeerd te zijn dan de documentatie doet vermoeden.

Het onderwijsbeleid 2014-2015 laat zien dat de Thorbecke Academie uitdrukkelijk kiest voor het bestuurlijk benaderen van Europese thematieken. De opleiding is zich bewust dat deze keuzes in het programma hun neerslag moeten krijgen. Het panel adviseert dit proces snel en krachtig ter hand te nemen.

Het panel geeft de opleiding in overweging om het aantal contacturen te verhogen en een ander systematischer te bewaken, zodat er meer zicht ontstaat op wat de studeerbaarheid precies beïnvloedt.

Het panel beoordeelt het onderwerp programma en de daarbij horende standaarden als **voldoende**.

Personeel

Het personeelsbeleid zoals verwoord in de kritische reflectie heeft het panel in de gesprekken geïllustreerd gezien met voorbeelden uit de praktijk. Het panel geeft de opleiding in overweging het personeelsbeleid sterker te sturen vanuit de in het onderwijsbeleid 2014-2015 gepresenteerde visie.

Het panel heeft een klein maar krachtig team aangetroffen. Vooral de grote gemotiveerdheid, betrokkenheid en onderlinge solidariteit van docenten bij hun vak en bij de opleiding zijn het panel opgevallen. Zowel de bereidheid als de faciliteiten voor verdere professionalisering zijn in orde en het docentencorps opereert echt als een team. De studenten hebben gemeld de docenten te waarderen om hun lesgeven en het feit dat ze 'up to date' zijn.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende** voor het personeelsbeleid en kwantiteit en **goed** voor de kwaliteit van het personeel.

Voorzieningen

Er zijn voldoende pc's, en ook het studievoortgangregistratiesysteem Educator en de digitale leeromgeving Blackboard voldoen. De fysieke afdeling van de Thorbecke Academie is herkenbaar en ademt een eigen sfeer. De studieloopbaanbegeleiding is gestructureerd opgezet. Studenten zijn over het geheel genomen tevreden over de begeleiding door docenten. De informatievoorziening kan op bepaalde punten nog verbeterd worden.

Het panel komt op grond van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende** voor het onderwerp voorzieningen.

Kwaliteitszorg

De formele interne kwaliteitszorg bij European Studies lijkt op papier redelijk in orde, maar functioneert in de praktijk nog niet als zodanig. Desondanks heeft het panel in de gesprekken wel verbeteracties gerapporteerd gekregen. De stijgende scores in de NSE illustreren dit. Voor het panel is duidelijk dat deze informele en waardevolle kwaliteitszorg in een kleinschalige opleiding werkt, maar het geeft ter overweging beleid te formuleren om tot een systematischer aanpak te komen.

Het panel constateert dat de opvolging van de aanvullende opleidingsbeoordeling uit 2009 en de midterm audit, die wezen op een aantal tekortkomingen die het panel nog steeds heeft kunnen vaststellen, niet snel op gang lijkt te zijn gekomen. Verbeteracties hebben ogenschijnlijk een ad hoc en sterk persoonsgebonden karakter, wat weliswaar door studenten en docenten gewaardeerd wordt, maar toch onvoldoende gestructureerd en controleerbaar is. Het panel beveelt aan een meer systematische verbetercyclus te implementeren.

Voor het panel is de rode draad dat studenten, docenten, opleidingscommissie, examencommissie en adviesraad op veel punten informeel en op enkele punten formeel betrokken zijn bij de kwaliteitszorg in deze kleine opleiding. Echter, mocht de groei van de opleiding doorzetten, dan zal de uitdaging zijn om de verworvenheden van het informele systeem zoveel als wenselijk en functioneel te handhaven bij het verder formaliseren van de kwaliteitszorg. Met name de uitkomsten van de NSE laten zien dat daardoor de huidige opleiding tot aanzienlijke verbeterlagen in staat is.

Het panel komt op grond van haar bevindingen tot het oordeel **onvoldoende** voor de standaard verbetermaatregelen en een **voldoende** voor de standaarden evaluatie resultaten en betrokkenheid bij kwaliteitszorg.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Ten tijde van het bezoek heeft het panel een grote diversiteit in kwaliteit van de vijftien bekeken afstudeerwerken uit 2011-2012 aangetroffen, met betrekking tot beoordelingsformulieren, beoordelingen, motivaties en waarderingen.

In de uitbreiding van de steekproef heeft de opleiding laten zien in 2012-2013 daadwerkelijk een forse verbeterlag op dit punt te hebben gemaakt. Het niveau en de kwaliteit van de tien afstudeerwerken uit 2012-2013 zijn sterk verbeterd, de beoordelingsformulieren zijn veel consistent en transparanter van opzet en ze worden meestal goed ingevuld.

De toetscommissie speelt hierin naar de observaties van het panel een cruciale rol. Echter, het zijn de toegewijde docenten die de nieuwe formulieren voor zowel de monitoring van de toetsconstructie als voor het beoordelen van afstudeerwerken niet alleen gebruiken, maar ook consistent en zoals bedoeld toepassen. De opleiding en vooral de studenten hebben hier veel baat bij. Het panel adviseert deze nieuwe, systematische en transparante praktijk verder te implementeren.

Het veelbelovende concept werkplan van de toetscommissie en de beknopte maar heldere rapportages over de analyses van toetsen gedurende de opleiding, die overigens over het geheel genomen aan de maat zijn, laten zien dat de opleiding de kwaliteit en de kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling grote prioriteit geeft en goed aanpakt.

Het panel komt op grond van deze bevindingen en vooral de grote verbeterlag die aantoonbaar gaande is tot het oordeel **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Programma	16
	Standaard 2 Oriëntatie van het programma	16
	Standaard 3 Inhoud van het programma	19
	Standaard 4 Vormgeving van het programma	21
	Standaard 5 Instroom	22
	Standaard 6 Studeerbaarheid	23
	Standaard 7 Duur	24
	Personeel	25
	Standaard 8 Personeelsbeleid	25
	Standaard 9 Kwaliteit van het personeel	26
	Standaard 10 Kwantiteit van het personeel	27
	Voorzieningen	28
	Standaard 11 Materiële voorzieningen	28
	Standaard 12 Studiebegeleiding	29
	Kwaliteitszorg	30
	Standaard 13 Evaluatie resultaten	30
	Standaard 14 Verbetermaatregelen	31
	Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg	33
	Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	34
	Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	34
3	Eindoordeel over de opleiding	39
4	Aanbevelingen	41
5	Bijlagen	43
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	45
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	51
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	53
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	59
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	63
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	65
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	67

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	European Studies
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34419
3. Oriëntatie en niveau	hbo bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	European Policy & Business International Business
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Leeuwarden
8. AD-programma*	n.v.t.
9. Registratienummer AD in CROHO	n.v.t.
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 26 en 27 september 2007 Besluit NVAO: 27 mei 2009
11. Code of conduct	Getekend

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	NHL Hogeschool
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	nog niet bekend

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Tabel 1: instroom in het eerste jaar voltijd

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Instroom	4	16	22	28	35	28	33	42

Tabel 2: Uitval uit het eerste jaar

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval	66,7%	62,5%	59,1%	50,0%	42,9%	42,9%	30,3%	

Tabel 3: Uitval uit de bachelor¹

Cohort	2005	2006	2007
Uitval	100,0%	16,7%	22,2%

Tabel 4: Rendement

Cohort	2005	2006	2007
Rendement	0%	83,3%	44,4%

Per 1 februari 2013 is de gerealiseerde docent-studentratio 1:31.

Het gemiddelde aantal contacturen per week is in het eerste jaar 12,8; in het tweede jaar 10,2; in het derde jaar als studenten 30 EC aan een buitenlandse hogeschool volgen 1,9 en in het vierde jaar 3,9 uur.

¹ Rond 2004 is onderzocht of de NHL-opleidingen Internationale Business Languages (IBL) en European Studies (HEBO) samengevoegd konden worden. Er is toen geen wervingsbeleid gevoerd voor European Studies; kandidaten zijn doorverwezen naar IBL. Uiteindelijk is door NHL toch besloten de opleiding te continueren, maar in de aanmeldingstijd die toen nog restte, hebben zich slechts 4 studenten aangemeld waarvan 3 in het eerste en de laatste in het tweede jaar is gestopt met de studie. Vanaf 2006 is de werving weer ter hand genomen.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

De opleiding European Studies is samen met de opleidingen Integrale Veiligheid en Bestuurskunde ondergebracht in de Thorbecke Academie, die op haar beurt onderdeel is van het Instituut Economie en Management (ECMA) van de NHL Hogeschool. De Thorbecke Academie bestaat sinds 1986 en richt zich met haar opleidingen op het publieke domein. Zij ambieert in 2015 toonaangevend te zijn in Noord-Nederland op het gebied van onderwijs, onderzoek en contractactiviteiten. De vervlechting van onderwijs en onderzoek is belangrijk voor de Thorbecke Academie.

De opleiding European Studies is in 2002 gestart als de Hogere Europese Beroepen Opleiding. Vanaf 2011-2012 is de naam formeel gewijzigd in European Studies. In aansluiting op de ambities van de Thorbecke Academie richt deze, Nederlandstalige, opleiding European Studies zich meer op het publieke domein dan collega-opleidingen bij andere hogescholen en het NTI, waar een sterker accent ligt op communicatie. De andere opleidingen kennen ook een Engelstalige variant (Haagse Hogeschool) of zijn geheel Engelstalig (Zuyd Hogeschool). De opleiding hanteert per 1 september 2013, als enige opleiding European Studies, tevens de Bachelor of Business Administration-standaard.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding beoogt 'Young European professionals' op te leiden die zelfsturend kunnen werken in complexe situaties met een Europese oriëntatie. Voor de toekomstige beroepsuitoefening onderscheidt de opleiding drie internationale functiegebieden: bestuurlijk, marketing en export, en communicatie. In haar onderwijsbeleid 2014-2015² geeft de opleiding aan zich voornamelijk te willen gaan richten op internationale bestuurlijke beroepen.

De drie alumni die het panel gesproken heeft, zijn werkzaam op het terrein van communicatie en beleid. De bekeken afstudeerwerken bestrijken alle drie de onderscheiden functiegebieden.

² Onderwijsbeleid Opleiding European Studies 2014-2015.

Het document *Competenties en indicatoren 2012-2013*³ van de Thorbecke Academie laat zien dat de competentieprofielen van de opleidingen van het Instituut Economie en Management (ECMA) en daarbinnen de Thorbecke Academie bestaan uit twee delen: enkele specifieke competenties per opleiding en een gemeenschappelijk deel⁴. Voor de opleiding European Studies betekent dit concreet dat de eindkwalificaties uit tien competenties bestaan waarvan er vier gemeenschappelijk zijn voor alle opleidingen binnen ECMA. Dit zijn competenties op het gebied van zelfsturing, sociaalcommunicatieve vaardigheid, onderzoek en taalvaardigheid. Drie competenties zijn gemeenschappelijk voor de opleidingen binnen de Thorbecke Academie. Deze liggen op het terrein van beleid, organisatie en bedrijfsvoering. De drie overige competenties uit *Competenties en indicatoren 2012-2013* zijn specifiek voor European Studies. Het betreft competenties op het gebied van marketing, communicatievraagstukken en navigeren in de Europese Unie.

Vanwege de concentratie op Europese zaken met een bestuurskundige invalshoek, wordt met ingang van studiejaar 2014-2015 de oude competentie op het gebied van marketing vervangen door twee nieuwe competenties gericht op respectievelijk public affairs en cross cultural management. In het nieuwe competentieprofiel kent de opleiding dus elf eindcompetenties.

Alle competenties, zowel oude als nieuwe, zijn nader beschreven per niveau: basic, intermediate en advanced. Per niveau zijn tevens indicatoren geformuleerd. Voor de huidige afgestudeerden van European Studies is beheersing op advanced niveau vereist voor de competenties zelfsturing, sociaalcommunicatieve vaardigheden, onderzoek, taalvaardigheid, communicatievraagstukken en navigeren in de Europese Unie. De competenties op het terrein van beleid, organisatie en bedrijfsvoering moeten zij op intermediate niveau beheersen en de competentie marketing op intermediate of advanced niveau, afhankelijk van het keuzeprofiel⁵.

De vernieuwde *Competentiematrix European Studies 2014-2015*⁶ laat zien dat studenten straks negen van de elf competenties op advanced niveau afsluiten en twee algemene competenties van de Thorbecke Academie, organisatie en bedrijfsvoering, op intermediate niveau.

Het landelijk overeengekomen opleidingsprofiel⁷ bestaat uit negen competenties: sociaalcommunicatief, zelfsturing en beroepshouding, talig, onderzoeken, analyseren, formuleren en adviseren, ontwikkelen, realiseren/uitvoeren en evalueren. Per competentie is een indicatie van deskundigheidsgebieden gegeven met enkele voorbeelden van hetgeen aan de orde moet komen. Van deze negen landelijke competenties zijn er zes herkenbaar in het oude profiel van de opleiding; voor de drie competenties ontwikkelen, realiseren/uitvoeren en evalueren geldt dat in beperkte mate.

³ Thorbecke Academie: *Competenties en indicatoren 2012-2013* ingedeeld naar niveau en opleiding.

⁴ Deze competenties worden, ter onderscheiding van de in december aangeleverde nieuwe competenties, in het vervolg van dit rapport aangeduid als de 'oude competenties'.

⁵ Thorbecke Academie *Competenties en indicatoren 2012-2013* ingedeeld naar niveau en opleiding.

⁶ *Competentiematrix European Studies 2014-2015*.

⁷ Competentieprofiel European Studies, oktober 2011.

Het vernieuwde competentieprofiel dat vanaf 2014-2015 gehanteerd wordt, heeft de opleiding afgezet tegen de in oktober 2013 in het Tuning project van de EU geformuleerde competenties voor European Studies⁸. Hieruit blijkt dat de opleiding 23 van de daarin aangegeven 26 competenties afdekt in haar vernieuwde competentieprofiel.

Het beoordelingsformulier voor het afstudeerwerk kende in 2011-2012 negen competenties waarvan er zes standaard en een zevende afhankelijk van het keuzeprofiel beoordeeld werden. De beoordeling had altijd betrekking op onderzoek, consequenties van ontwikkelingen in Europa, communiceren, intercultureel bewustzijn, zelfsturing en de sociale competentie. Daarnaast werd naar keuze één van de volgende drie competenties op advanced niveau beoordeeld: communicatiebeleid, beleid van non-profit organisaties of marketing.

In de *kritische reflectie*⁹ geeft de opleiding aan zich ten opzichte van Europese collega-instellingen te onderscheiden door haar competentie- en praktijkgerichte karakter en projectmatig werken. Ten opzichte van collega-hogescholen in Nederland legt de opleiding een sterkere focus op het publieke domein en internationale betrekkingen.

Overwegingen en conclusie

Qua niveau sluiten de gepresenteerde competenties aan bij wat gangbaar is in bacheloropleidingen. Inhoudelijk is opvallend dat de huidige studenten bij de opleiding European Studies van de NHL de (oude) competenties op het gebied van beleid, organisatie en bedrijfsvoering slechts op het minder complexe intermediate niveau hoeven te beheersen, ondanks het feit dat de opleiding uitdrukkelijk ambieert afgestudeerden af te leveren die goed kunnen opereren in complexe situaties.

Met ingang van 2014-2015 zullen zowel de twee nieuwe competenties cross cultural management en public affairs als de beleidscompetentie op advanced niveau worden afgesloten.

Een tweede opvallend punt betrof aanvankelijk de geconstateerde gebrekkige aansluiting tussen de (oude) eindkwalificaties uit het formele competentieprofiel, de op het beoordelingsformulier voor de afstudeerwerken opgenomen competenties en de landelijk overeengekomen competenties. De aanvullende informatie, vooral het nieuwe competentieoverzicht in het beleidsstuk voor 2014-2015, heeft verduidelijking gebracht. De European Studies component is daarin niet alleen versterkt, maar ook afgezet tegen de 26 concept competenties voor European Studies uit het Tuning project van de EU. De afsluiting van de competenties op het gebied van organisatie en bedrijfsvoering op intermediate niveau blijft opmerkelijk gegeven de inbedding van deze opleiding en haar eindkwalificaties in de BBA-standaard. Het panel vindt het verdedigbaar dat deze competenties zich incrementeel ontwikkelen van intermediate naar advanced niveau. De opleiding kiest immers voor een BBA-standaard en daarbij hoort advanced niveau voor deze competenties.

⁸ <http://www.unideusto.org/tuningeu/competences/specific/european-studies.html>

⁹ Kritische Reflectie European Studies, croho 34419, Thorbecke Academie, mei 2013.

Tijdens het gesprek met de examencommissie en de toetscommissie is gebleken dat de competentiematrix en de beoordelingsformulieren niet congruent liepen met de ontwikkelingen in de opleiding. Inmiddels is dit aangepast en zijn nieuwe formulieren ontwikkeld die consequent worden gebruikt.

Uit de aangegeven documentatie blijkt dat de competenties aansluiten bij het landelijke competentieprofiel en derhalve ook de Dublin descriptoren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Programma

Het programma van European Studies is opgebouwd langs de vier leerlijnen van het Amsterdams leerlijnenmodel van De Bie: de integrale leerlijn waarin beroepsgerichte projecten en stages zijn opgenomen, de conceptuele leerlijn met cursussen, de vaardighedenlijn met trainingen en de studieloopbaanleerlijn waarin de SLB-taken zijn ondergebracht.

In het eerste leerjaar zijn veel relatief kleine onderwijseenheden van 1 à 3 EC opgenomen. Uitzonderingen zijn onderzoek (4 EC), Europa in bedrijf (6 EC) en de keuzetaal (6 EC). Verschillende van deze onderdelen worden Thorbecke-breed aangeboden, bijvoorbeeld beleidskunde, sociologie, organisatie & management, of ECMA-breed, bijvoorbeeld de basismodules onderzoek en recht. Het tweede leerjaar kenmerkt zich door grotere onderwijseenheden, meestal 3 à 5 EC en 10 EC vrije ruimte.

In het derde leerjaar zijn 30 EC opgenomen voor de studie in het buitenland en 28 EC voor de stage. De minor à 30 EC en het afstudeeronderzoek à 29 EC zijn geprogrammeerd in het vierde jaar. In beide jaren is daarnaast nog een beperkt onderdeel voorzien voor studieloopbaanbegeleiding (respectievelijk 2 en 1 EC).

Standaard 2 Oriëntatie van het programma

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

Zowel in de kritische reflectie als tijdens de gesprekken benadrukt de opleiding dat zij waarde hecht aan blijvende kennisontwikkeling, heldere beroepsrollen en competente professionals. Daarom zet zij in het programma stevig in op de ontwikkeling van een onderzoekende houding en staan beroepsrollen en competenties centraal bij het werken met, in complexiteit toenemende en beroepsrelevante, opdrachten. Meestal is hierin ook sprake van een onderzoekscomponent.

De beroepsproducten die studenten maken, zijn veelal het resultaat van projecten waarin zij als groep werken aan opdrachten uit het werkveld of een enkele keer vanuit lectoraten. Zij verantwoorden hun resultaten zowel naar het werkveld als naar de opleiding. Voorbeelden hiervan zijn Oriëntatie op Europa in publieke media, markt entree strategieën voor het MKB en marktanalyses, vaak in combinatie met een marketingplan.

De onderzoekende houding en de daarvoor benodigde vaardigheden komen deels aan de orde in specifiek op onderzoek gerichte cursussen (11 EC) en deels via de beroepsrelevante opdrachten. Studenten vertelden dat ze vanaf het eerste jaar in bijna alle modules met onderzoek geconfronteerd worden en dat vanaf het tweede jaar onderzoek diepgaander aan bod komt. Voor de ontwikkeling van onderzoekvaardigheden maakt de opleiding in het ondersteunende onderwijs niet alleen gebruik van het ECMA-brede aanbod, maar werkt zij ook nauw samen met de mediatheek, onder andere via de door de mediatheek verzorgde cursussen informatievaardigheden. Ook de intensievere inzet van de NHL-brede lectoraten wordt overwogen als concrete maatregel om het onderzoek nog sterker te verankeren dan voorheen. Dit gebeurt sedert september 2013.

Studenten hebben overtuigend geïllustreerd dat de Europese component in de hele opleiding verweven is. Hoewel de opleiding meldt vanaf de eerste dag aandacht te besteden aan de talen, verdienen de talen volgens de studenten direct vanaf het begin van de opleiding meer aandacht. Ze ervaren de opleiding als een opleiding in beweging en herkennen daarin de heroriëntatie van typisch European Studies met veel aandacht voor taal en cultuur naar een meer bedrijfskundig profiel. Op de vraag van het panel of studenten de rode lijn in het programma herkennen, hebben zij het panel gemeld dat dit niet altijd even helder is.

Het inmiddels geformuleerde beleid voor 2014-2015 laat zien dat de opleiding zich herbezonnen heeft op haar karakter en vanaf 2014-2015 uitdrukkelijk kiest voor een European Studies opleiding die aan de BBA-context voldoet, en een duidelijk Europees en publiek domein karakter heeft waarin aandacht is voor multiculturele aspecten, de talen inclusief.

De gebruikte literatuur is voor het merendeel Nederlandstalig. De opleiding ambieert 75 procent van de literatuur en 25 procent van het curriculum in 2016 Engelstalig aan te bieden. In het gesprek met docenten is door hen aangegeven dat een complicerende factor daarbij is dat vooral in de lagere jaren veel literatuur Nederlandstalig moet zijn, omdat die ook in gebruik is bij de andere, minder internationaal georiënteerde, opleidingen van de Thorbecke Academie en ECMA. Inhoudelijk is de literatuur passend gegeven de ambities van European Studies. Wel geeft het panel in overweging om bij het gebruik van Engelstalige literatuur expliciet aandacht te besteden aan electronic journals en databases zoals Eurostat. Het panel neemt aan dat bij de verdere profilering van de opleiding ook meer literatuur op het gebied van internationaal recht en politiek aan de orde komt. Tevens geeft het panel in overweging qua buitenlandse taal zich in de literatuurkeuze niet te beperken tot het Engels. Overigens geeft de opleiding in haar onderwijsbeleidsdocument (2014-2015) aan de ambitie te hebben de opleiding totaal in het Engels aan te kunnen bieden met ingang van studiejaar 2018-2019.

De systematische beschrijvingen van de onderwijseenheden geven over het algemeen goed zicht op de beoogde doelen, inhouden en werkvormen. In het format voor deze beschrijvingen ontbreekt de toetsing als apart aandachtspunt. De toetsvormen staan per onderwijseenheid wel benoemd in het overzicht van onderwijs- en toetseenheden in bijlage 2 van het studentenstatuut¹⁰. Samen met de beschrijvingen van de onderwijseenheden laat een bij European Studies passend beeld zien wat betreft de inhoud en oriëntatie van het programma van deze opleiding.

Scores uit de nationale studentenenquêtes in 2011 en 2012 laten twee positieve trends zien waar het de beroeps- en praktijkgerichtheid van de opleiding betreft. De scores van NHL studenten European Studies op de onderwerpen die dit thema raken zijn over de hele linie gestegen en benaderen of overstijgen het landelijk gemiddelde in 2012 meer dan in 2011.

Overwegingen en conclusie

De onderzoekslijn in het programma ziet er veelbelovend uit door de combinatie van het zich eigen maken van kennis en vaardigheden in specifiek op onderzoek gerichte onderdelen in het programma en directe toepassing en verdere ontwikkeling daarvan in aan de beroepspraktijk gerelateerde opdrachten en projecten.

De diepgang en actualiteit van het programma zoals aangetroffen in de beschrijvingen van onderwijseenheden en het ter inzage gelegde onderwijsmateriaal zijn passend. Zo zijn de onderdelen gericht op Europa en de kennis van het recht niet alleen actueel voor het vak, maar ook passend binnen de focus van de opleiding. Ook de gebruikte literatuur voldoet, al ziet het panel nog wel mogelijkheden voor verbetering door meer aandacht te besteden aan de scherpere en gewenste focus bij de keuze hiervan. Zo zijn enkele boeken te algemeen voor European Studies en is er recentere literatuur voorhanden dan die het panel bij het bezoek heeft mogen inzien. Het panel gebruikt daarbij de andere opleidingen European Studies in Nederland als benchmark.

Uit het gesprek met docenten is gebleken dat er draagvlak is om in 2016 van de literatuur 75 procent Engelstalig te laten zijn, maar dat het tempo waarin dit lukt misschien iets lager komt te liggen omdat niet alle vakken zich er even goed voor lenen c.q. de vereiste menskracht ontbreekt. Het panel deelt die kanttekening, maar adviseert dringend toch tempo te blijven maken met het vergroten van het aandeel Engelstalige literatuur, en de invoeringsdatum liever te vervroegen om ook enkele klassiekers uit het domein op de literatuurlijst te kunnen zetten. Tevens apprecieert het panel dat docenten eigen Engelstalige syllabi en manuals ontwikkelen. De vermelding hiervan op de literatuurlijst zou transparanter kunnen.

De NSE laat zien dat studenten vooral de actualiteit en de ontwikkeling van vaardigheden in 2012 hoger waarderen dan het landelijk gemiddelde en voor deze opleiding substantieel hoger dan in 2011. Dit geldt volgens de studenten ook voor het algehele niveau van de opleiding.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

¹⁰ Studentenstatuut 2012-2013 (opleidingsspecifiek deel) voor de opleiding European Studies, juli 2012.

Standaard 3 Inhoud van het programma

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Met het oog op het afleveren van zelfsturende Europees georiënteerde young professionals kent de opleiding qua opbouw een brede basis in de eerste twee jaar waarna de student, zij het langs gestructureerde lijnen, zelf verregaand vorm kan geven aan de inhoud van zijn of haar opleiding. Vooral in de laatste twee jaar is daardoor specialisatie mogelijk. Daar wordt aantoonbaar gebruik van gemaakt. Er is tot nu toe sprake van twee afstudeerrichtingen: European policy & business en international business, maar variaties op die thema's zijn mogelijk. Afgestudeerden hebben in de gesprekken daarvan overtuigende voorbeelden gegeven die aansluiten op het op communicatie gerichte profiel dat de meeste opleidingen European Studies kenmerkt. Zo heeft een van hen voor de journalistiek gekozen en een ander voor de ontwikkeling van media. Beiden zijn in die richting afgestudeerd en werkzaam; de een in Engeland en de ander in Spanje. Tevens heeft het panel in het gesprek met het werkveld een telefonisch onderhoud gehad met een oud-student die inmiddels werkzaam is als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Hiermee heeft het panel een helder beeld gekregen over de breedte van de opleiding, die ook adequaat is om als basis te dienen voor het functioneren als volksvertegenwoordiger. Studenten hebben tijdens de gesprekken voorbeelden gegeven van keuzemogelijkheden rond de minoren, de buitenlandstage en stages. De criteria voor het vakkenpakket in de buitenlandstage betreffen volgens de studenten: talen, management en eventueel politiek-bestuurlijke vakken. In ieder geval moeten een taal cursus en een in een vreemde taal gegeven cursus deel uitmaken van het pakket¹¹. Ze waren helder over de keuzemogelijkheden: 'zolang je het onderbouwd voorlegt aan de examencommissie mag het'. De opleiding voegt daaraan toe dat de keuzes moeten passen binnen de kwalificaties. In lijn hiermee is niet verrassend dat de score van NHL-studenten relatief hoog is op de mogelijkheid om zelf de inhoud van hun opleiding te bepalen. In de NSE van 2012 scoren NHL-studenten scoren 3,3 terwijl het landelijk gemiddelde op 2,9 ligt.

In het onderwijsbeleid van European studies voor 2014-2015 staat dat de afstudeerrichting international business wordt afgebouwd, omdat die niet meer past binnen het nieuwe profiel waarin de afgestudeerden twee kernrollen zullen vervullen: Europees specialist en intercultural communicator.

In de gesprekken die het panel met docenten en studenten voerde, is steeds de drieslag Europa, business en talen op bevlogen wijze naar voren is gekomen. Werkveld, afgestudeerden, docenten en studenten hebben dit elk op eigen wijze geïllustreerd. Steeds is het voortbouwen op en specialiseren na een basis genoemd, evenals de toenemende complexiteit van opdrachten en context en de integratie van het geleerde bij het aanpakken van beroepsproblemen.

¹¹ De opleiding voegt daaraan toe dat de examencommissie alleen toestemming verleent als de voorgestelde keuzes binnen de kwalificaties van de opleiding passen.

Daarmee lijkt de beoogde opzet van het programma gerealiseerd, namelijk een afnemende conceptuele en vaardighedenleerlijn ten gunste van een toenemende integrale leerlijn met steeds meer keuzemogelijkheden. Zowel studenten in de afstudeerfase als afgestudeerden hebben verteld hoe zij zich (hebben) kunnen specialiseren via de verschillende soorten beroepsgerichte opdrachten, minorkeuze en stageplek, maar zich tezelfdertijd toch voldoende breed opgeleid weten.

Na aanvankelijke onduidelijkheden heeft het panel vastgesteld dat de opleiding een richting kiest die bij haar traditie past en haar eindkwalificaties in lijn daarmee herzien heeft. De keuze voor het publieke domein is een logische gelet op de achtergrond van de Thorbecke Academie. Wel blijft daarbij van belang dit goed in te passen in de eindkwalificaties van de door de opleiding gekozen koers van BBA-standaard.

In de kritische reflectie staat dat de focus van de opleiding ligt op de behoeften van het noordelijke bedrijfsleven en de internationale context daarvan. Een vertegenwoordiger van het werkveld heeft aangegeven dat onder andere in zijn bedrijf, vanwege de samenwerkingsverbanden die er zijn met bedrijven in het buitenland, behoefte is aan mensen met een internationale en servicegerichte oriëntatie. Hoewel hij als tip voor de opleiding heeft het Engels te verbeteren, meldt hij tegelijkertijd stagiaires en afgestudeerden van de opleiding graag in te zetten, omdat ze 'zowel iets gesnapt hebben van financiële zaken als van verschillende taal- en cultuurachtergronden'. Hij prijst de studenten om hun brede kennis.

Overwegingen en conclusie

Helder is geworden dat en hoe het programma bijdraagt aan de ontwikkeling van professionals met een internationale oriëntatie. De drieslag Europa, business en talen als focus komt op voldoende wijze naar voren in zowel de beschrijvingen van de onderwijseenheden als in wat de studenten en afgestudeerden vertelden.

Ook is de samenhang duidelijk via de leerlijnen en het principe van een redelijk strak geprogrammeerde basis, gevolgd door veel mogelijkheden voor eigen invulling binnen kaders in de laatste jaren van de opleiding. Het panel waardeert de in het onderwijsbeleid voor 2014-2015 gemaakte keuzes en adviseert de opleiding aandacht te blijven besteden aan verdere operationalisering van de geschetste kaders, de doorvertaling in aanpassingen in het programma en de implementatie ervan ter borging van competenties en eindkwalificaties in het programma.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 4 Vormgeving van het programma

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Het onderwijsconcept van NHL Hogeschool¹² gaat uit van competentiesturing vanuit de opleiding, praktijksturing vanuit het beroepenveld en vraagsturing vanuit de student. Om hieraan tegemoet te komen wil men opleidingen flexibel vormgeven door niet alleen te zorgen voor verschillende varianten en opleidingstrajecten binnen opleidingen, maar ook door expliciet in te spelen op verschillende leerstijlen en snelheden om opleidingen te doorlopen. Opleidingen krijgen veel vrijheid om hun onderwijs vorm te geven zolang ze EC verbinden aan competenties, kennis en vaardigheden en dit doen op grond van summatieve toetsen.

De Thorbecke Academie is binnen deze kaders een eigen onderwijsvisie aan het formuleren¹³. In het concept staan de vier leerlijnen centraal en de vormgeving daarvan via projecten, cursussen, trainingen en SLB-taken. De genoemde, daarbij passende, toetsvormen zijn competentietoetsen, kennistoetsen, vaardigheidstoetsen en ontwikkelingsgerichte assessments. In het programmaoverzicht zijn aangetroffen: tentamens, presentaties, opdrachten, portfoliogesprekken, assessments, projecten en beroepsproducten (zie ook standaard 16).

In haar onderwijsbeleidsnotitie voor 2014-2015 gaat de opleiding meer expliciet in op de onderliggende visie op leren waarin naast reeds genoemde aspecten ook talentgerichtheid, levenslang leren, leerdynamiek en docentrollen aandacht krijgen. Het panel waardeert deze explicitering van de door haar in de praktijk reeds waargenomen visie op onderwijs en leren, die bovendien verduidelijkt waarom gekozen is voor het leerlijnenmodel.

In de programmering en beschrijving van de onderwijseenheden zijn de leerlijnen en vormgevingsprincipes herkenbaar in praktijk gebracht. Studenten hebben gevarieerde onderwijs- en toetsvormen gerapporteerd. Wel merkten ze op dat de uitwerking in de praktijk niet altijd geslaagd is, bijvoorbeeld in hoorcolleges samen met studenten van andere opleidingen binnen de Thorbecke Academie en ECMA.

Ook groepswork is volgens hen soms een moeizame zaak als sprake is van ongemotiveerde groepsgenoten. Tegelijkertijd vertelden ze enthousiast over groepswork in onder andere het project European Museum als voorbeeld van een inspirerend, stimulerend en goed geïntegreerd project waarin veel vakken samenkomen. In dit project moet elke groep een museumvleugel van een fictief museum inrichten. Daarvoor moeten zij verschillende opdrachten en rapportages maken, onder andere op het gebied van management en organisatie en marketing en communicatie. Het project sluit af met een presentatie in een vreemde taal.

¹² Ruimte binnen kaders, 2007

¹³ Visie op onderwijs NHL Hogeschool Thorbecke Academie, oktober 2012.

De blackboardomgeving is overzichtelijk ingedeeld en is niet alleen als opslagplaats voor informatie en mededelingenkanaal in gebruik, maar voor de meeste programmaonderdelen ook als leeromgeving waarin opdrachten een rol spelen.

Overwegingen en conclusie

De vormgeving van het onderwijs sluit in de praktijk aan bij de kaders van NHL Hogeschool en bij het beoogde profiel van de afgestudeerde. Er is in praktijk ook sprake van een samenhangend en doordacht vormgegeven programma. De onderwijsvisie die de Thorbecke Academie aan het formuleren was tijdens het bezoek, is inmiddels verder uitgewerkt in het onderwijsbeleid voor 2014-2015. Adviseerde het panel in terugrapportage tijdens het bezoek om qua profiel gerichte keuzes te maken, inmiddels zijn die keuzes in het document betreffende het onderwijsbeleid 2014-2015 gemaakt door uitdrukkelijk te kiezen voor het bestuurlijk benaderen van Europese thematieken.

De opleiding is zich bewust dat door de gemaakte keuzes voor het profiel, de aangepaste eindkwalificaties en de nadere uitwerking van de onderwijsvisie het programma opnieuw doorgelicht en aangepast moet worden om samenhangend en doelgericht te blijven. Het panel adviseert dit proces snel en krachtig ter hand te nemen en ook de gemaakte keuzes eenduidig te implementeren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 5 Instroom

<i>Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.</i>

Bevindingen

Studenten met een diploma vwo, havo met meerdere vreemde talen of mbo kwalificatieniveau 4 worden toegelaten tot de opleiding. Als een kandidaat niet over een dergelijke, of een gelijkwaardige, vooropleiding beschikt en 21 jaar of ouder is, is toelating op grond van een toelatingsonderzoek mogelijk. Het toelatingsonderzoek beslaat de vakken Nederlands, Engels en een tweede vreemde taal. Toelating is ook mogelijk voor studenten met een getuigschrift van een propedeutisch of afsluitend examen van een instelling voor hoger beroepsonderwijs of een daaraan gelijkwaardig (buitenlands) diploma, dit ter beoordeling aan de toelatingscoördinator.

Studenten kunnen verzoeken voor vrijstellingen op grond van eerder verworven competenties indienen bij de examencommissie onder overlegging van een portfolio. Voor de toetsing en beoordeling hiervan nemen twee assessoren een assessment af. De examencommissie verleent al dan niet de gevraagde vrijstelling op grond van de uitkomsten van het assessment. Daarnaast kunnen ook vrijstellingen worden toegekend op basis van EC behaald in gelijkwaardige opleidingen, al is men daar vrij streng in. Indien dit het geval is, wordt een en ander op individuele basis zeer nauwkeurig beoordeeld door de examencommissie. Zo wordt voor vrijstellingen voor vreemde talen altijd het oordeel van de betreffende taaldocent gevraagd.

Tijdens het spreekuur is naar voren gekomen dat studenten de keuze voor European Studies gemaakt hebben vanwege het in de voorlichting gepresenteerde taal- en cultuurprofiel. Dit bleek niet juist, omdat de opleiding meer als een economische opleiding ervaren is met vooral aandacht voor economie, politiek en talen. De opleiding tekent hierbij aan dat zij in haar voorlichting aangeeft dat studenten die bij voorkeur een taal- en cultuurprofiel kiezen, beter International Business and Languages kunnen volgen. Het panel verwacht dat bij systematische presentatie en implementatie van het nieuwe profiel in 2014-2015 dergelijke misverstanden niet voor zullen komen.

Studenten met bovengemiddelde ambities en prestaties kunnen een extra minor (“honours programme”) ondernemingszin van 30 EC volgen. Twee studenten van de opleiding doen dat ook.

Overwegingen en conclusie

De toelatingseisen acht het panel passend. Over de voorlichting over de opleiding heeft het panel tijdens de gesprekken uiteenlopende geluiden gehoord, variërend van goed en helder tot, met name over de economische / bedrijfskundige component (c.q. ambities), niet altijd duidelijk. In de gesprekken is door de docenten een terughoudend en door de studenten een streng vrijstellingenbeleid gerapporteerd. Dit is in het gesprek met de examencommissie onderschreven.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 6 Studeerbaarheid

Het programma is studeerbaar.

Bevindingen

Het programma heeft een studeerbare structuur. Het opleidingsspecifieke deel van het Studentenstatuut¹⁴ laat zien dat het jaar bestaat uit twee semesters van ongeveer 30 EC die zijn onderverdeeld in periodes van 15 EC. Het aantal contacturen in de jaren dat studenten veel op school zijn, bedraagt: 12,8 en 10,2 in de eerste twee jaar en 3,9 in het vierde jaar. Desgevraagd melden studenten dat het hard werken is en dat soms sprake is van pieken en dalen in de daadwerkelijke roostering. Vooral de periodes waarin zij bijna wekelijks een essay moeten schrijven vinden zij pittig. Tijdens het gesprek over de borging van de kwaliteit van de opleiding is gemeld dat naar aanleiding van in de opleidingscommissie besproken klachten over deze pieken en dalen in de studielast, de roostering is aangepast voor een meer gelijkmatige verdeling over de verschillende blokken.

Gedurende de gehele opleiding heeft de student een studieloopbaanbegeleider.

De uitgebreide handleiding voor de studieloopbaanbegeleiding¹⁵ laat zien dat in deze leerlijn sprake is van systematische aandacht voor planning, monitoring, beroepsoriëntatie en het maken van keuzes. De registratie van studieresultaten vindt plaats in het systeem Educator.

¹⁴ Studentenstatuut 2012-2013 (opleiding specifiek deel) voor de opleiding European Studies, juli 2012.

¹⁵ Studiehandleiding studieloopbaanbegeleiding, 2012.

Resultaten en voortgang van de studie zijn onderwerp van gesprek tijdens studieloopbaangesprekken.

Studenten met een beperking komen in overleg met de decaan in aanmerking voor aanpassingen in de planning van het onderwijs en in vormen of tijdsduur van de toetsing.

Hoewel de opleiding in de kritische reflectie meldt dat in de periodieke onderwijsbeoordelingen de studeerbaarheid aan de orde komt, heeft het panel weinig schriftelijke evaluaties of verslagen van mondelinge evaluaties aangetroffen waaruit dat blijkt (zie verder bij standaard 14). Wel scoren NHL-studenten in de NSE van 2012 op of iets boven het landelijk gemiddelde op de vragen omtrent studeerbaarheid. Ook bij deze vragen valt over de hele linie een stijging op in de NHL-scores ten opzichte van 2011; vooral waar het de spreiding van de studielast over het studiejaar betreft: van 2,4 naar 3,0

Overwegingen en conclusie

Het aantal contacturen per week lijkt het panel laag, het gunt de studenten meer contacttijd, mede omdat zij dat zelf als wens hebben aangegeven. Samen met de aandacht voor studeerbaarheid van de laatste jaren is sprake van een studeerbaar programma.

De uitval in het eerste jaar is sinds 2008 gedaald van 50 procent naar 30,3 procent in 2011 en studielast, rooster en spreiding scoren in de NSE van 2012 hoger dan in die van 2011. Toch geeft het panel de opleiding in overweging het aantal contacturen te verhogen en een ander systematischer te bewaken zodat er meer zicht ontstaat op wat de studeerbaarheid precies beïnvloedt.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 7 Duur

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

De opleiding beslaat 240 EC gespreid over vier jaar. Het leerplanschema laat zien hoe de 60 EC per jaar verdeeld zijn over programmaonderdelen, semesters en periodes.

Dit leerplanschema is jaarlijks in evaluatieve zin aan de orde in het ontwikkeloverleg. Na eventuele bijstellingen en goedkeuring door het CvB, wordt het opgenomen in het studentenstatuut.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft geconstateerd dat het leerplanschema klopt en deel uitmaakt van het studentenstatuut. De hbo-bacheloropleiding European Studies beslaat 240 EC.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Personeel

Standaard 8 Personeelsbeleid

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

In de kritische reflectie geeft de opleiding drie pijlers aan van het personeelsbeleid van de Thorbecke Academie, die aansluiten bij het personeelsbeleid van NHL Hogeschool en ECMA. Het betreft competentieontwikkeling, versterking van het niveau en een inspirerend werkklimaat. Om dit te realiseren werkt men met een plan-coach-beoordelingscyclus waarin aan het begin van het studiejaar de planning van inzetbaarheid, taakvervulling en scholing aan de orde komt, er halverwege een voortgangsgesprek plaatsvindt en er tot slot een beoordelingsgesprek is.

Bij de werving van nieuwe docenten zijn de aandachtspunten: minimaal masterniveau, relevante onderwijs- en onderzoekervaring en praktijkervaring in een relevante werkomgeving. Zo beoogt men een evenwichtig personeelsbestand op te bouwen qua expertise, leeftijd, opleidingsniveau en praktijkervaring. Om voor een vaste aanstelling in aanmerking te komen, moeten docenten de cursus Pedagogisch-Didactische Bekwaamheid (PDB) afgerond hebben. Binnen de lectoraten kunnen docenten een promotietraject vormgeven. Van docenten wordt verwacht dat zij inzetbaar zijn op verschillende taken en rollen in het onderwijs en bereid zijn dit als team te realiseren.

In de gesprekken met management en docenten is gebleken dat deze ambities niet alleen op papier maar ook in de realiteit leven. Ter opvolging van de docent Spaans, die over een jaar met pensioen gaat, is nu al een nieuwe docente voor 0,5 fte aangesteld. Zij heeft veel internationale ervaring en ervaring met onderwijs en curriculumontwikkeling. Zij ervaart de werkomgeving als uitnodigend en voelt zich gestimuleerd zich verder te ontwikkelen, onder andere via een opfriscursus onderzoekvaardigheden.

Een andere docent vertelde onlangs zijn PDB gehaald te hebben en nu te verkennen of een promotie op het gebied van besluitvormingsprocessen haalbaar is. Daarvoor kan hij de 10 procent professionaliseringsruimte benutten die er voor elke docent is. Hij gaf aan dat er ook extra voorzieningen zijn bij NHL Hogeschool en merkte op dat ondanks deze voorzieningen externe financiering nodig is om dit eventuele promotietraject door te laten gaan. Aan de andere kant is de verbinding van de opleiding en de docenten die er werkzaam zijn met de lectoraten beperkt. Het panel kan zich voorstellen dat een vervlechting van onderwijs en onderzoek een positief element is in het personeelsbeleid.

Desgevraagd meldden docenten de leiderschapsstijl van de onderwijsmanager te ervaren als een open stijl, met aandacht voor de ontwikkeling van personen en innovaties.

Er is vrijheid om zelf, in onderling overleg, inhoud en materialen voor het onderwijs te kiezen zolang het past binnen de visie van de opleiding op de European professional.

Het panel ziet de voordelen en goede resultaten van deze vorm van aansturing in deze kleine opleiding. Het panel is dan ook verheugd over het voorgenomen onderwijsbeleid voor 2014-2015 en vertrouwt erop dat het personeelsbeleid hierop als logische volgende stap zal worden aangepast. Het panel begrijpt dat de docenten de huidige sfeer van samenwerken, kiezen en ontwikkelen waarderen en minder waardering hebben voor de toenemende administratieve druk. Daarom adviseert het panel ook om bij een meer gestructureerde aansturing van het personeel de sfeer van gezamenlijk optrekken zoveel mogelijk te handhaven.

Overwegingen en conclusie

Het personeelsbeleid zoals verwoord in de kritische reflectie heeft het panel in de gesprekken geïllustreerd gezien met voorbeelden uit de praktijk. De tijdelijke deels dubbele bezetting van het docentschap Spaans laat zien dat de opleiding zich bewust is van het gegeven dat verschillende sleuteldocenten de komende jaren met pensioen zullen gaan en dat daarmee de continuïteit van de opleiding in gevaar kan komen.

Het heeft er veel van weg dat de Thorbecke Academie in haar personeelsbeleid dezelfde lijn volgt als met de studenten: zoek je weg en kies verantwoord, wij faciliteren binnen gestelde kaders. Het panel geeft de opleiding in overweging het personeelsbeleid sterker te sturen vanuit de in het onderwijsbeleid 2014-2015 gepresenteerde visie.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 9 Kwaliteit van het personeel

<i>Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.</i>

Bevindingen

De meeste bij de opleiding betrokken docenten zijn wetenschappelijk opgeleid. In dit team zijn deskundigheid op het gebied van taal en cultuur en de juridisch-bestuurlijke invalshoek ongeveer gelijkmatig vertegenwoordigd. Eén docent is gepromoveerd, een ander is in gesprek met een lector om een promotievoorstel te gaan schrijven. Daarnaast heeft een docent een opleiding gevolgd om door middel van het 'train de trainer'-concept medewerkers op het gebied van onderzoeksvaardigheden te scholen.

De praktijkervaring van docenten loopt uiteen; gezamenlijk heeft men ervaring op het gebied van media en communicatie, in internationale netwerken en projecten, in organisatieadvies en projectmanagement, in bestuurs- en strafrecht en in onderwijs. De meeste docenten hebben nog relaties met de beroepspraktijk; een enkeling is naast zijn aanstelling bij European Studies ook parttime werkzaam in de beroepspraktijk.

Om voor een vaste aanstelling in aanmerking te komen, hebben alle docenten hun Pedagogisch-Didactische Bekwaamheid (PDB) behaald. Eens in de vijf jaar is een PDB opfriscursus verplicht. Daarnaast is structurele ondersteuning voorhanden van een onderwijskundige, zowel in ontwikkeltrajecten als tijdens studiedagen.

In het gesprek hebben docenten aangegeven tijdens opleidingsoverleg en studiedagen expertise uit te wisselen en zo bij te dragen aan de onderlinge professionalisering. Het management heeft gemeld dat elf à twaalf procent van het budget besteed wordt aan scholing. Zoveel mogelijk in stimulerende zin, dat wil zeggen op basis van verzoeken van de docenten zelf, maar soms ook via verplichte professionalisering.

Bij enkele onderwijseenheden worden externe experts en gastdocenten ingeschakeld; incidenteel vervullen docenten van de Thorbecke Academie op hun beurt die rol extern, bijvoorbeeld in Lyon, Salamanca en Gent. De opleiding zoekt momenteel ook aansluiting bij Businet, een netwerk van business-opleidingen waarin internationalisering centraal staat.

Overwegingen en conclusie

Naast de hierboven genoemde feiten is het panel vooral de grote gemotiveerdheid en betrokkenheid van docenten bij hun vak en de opleiding opgevallen. Zowel de bereidheid als de faciliteiten voor verdere professionalisering zijn ruimschoots in orde en het docentencorps opereert echt als een team. De studenten hebben gemeld de docenten te waarderen om hun lesgeven en het feit dat ze 'up to date' zijn.

De opleiding heeft voor haar team de goede mensen aangetrokken. Het panel is echter ook bezorgd, omdat deze mensen vervolgens bij het ontbreken van voldoende lijn en structuur het uiterste uit zichzelf halen en boven zichzelf uitstijgen. Een mogelijke oplossing is duidelijker kaderstelling en meer structuur. Het is aan de opleiding hierin keuzes te gaan maken.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 10 Kwantiteit van het personeel

<i>De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.</i>
--

Bevindingen

Het docententeam van de Thorbecke Academie verzorgt drie opleidingen met inhoudelijke overeenkomsten. Elke opleiding heeft een opleidingscoördinator. Hoewel de 31 docenten organisatorisch niet toegerekend worden aan een opleiding, zijn binnen de Thorbecke Academie zeven docenten beduidend intensiever bij de opleiding European Studies betrokken dan de overige docenten. De docenten worden aangestuurd door het management en administratief ondersteund door personeel van het Onderwijsservicebureau. Onderwijskundig is ondersteuning beschikbaar van het Servicecentrum voor Kwaliteit en Onderwijs. Daarnaast zijn er een stafmedewerker en een consultant praktijkplaatsen, die de verbinding met het werkveld verzorgen, bijvoorbeeld ten behoeve van stages.

In de periode 2008-2012 is de Thorbecke Academie gegroeid van 500 naar ruim 700 studenten. De omvang van het personeel is, aldus de kritische reflectie, kwantitatief en kwalitatief meegegroeid. Het streven is een staf / studentratio tussen de 25 en 30 om de werkdruk beheersbaar te houden en te kunnen zorgen voor voldoende persoonlijk contact met de studenten. Voor European Studies ligt de staf / studentratio momenteel iets hoger.

Door de inzet van gastdocenten, freelance docenten en tijdelijk personeel speelt de opleiding in op fluctuaties in de studentenaantallen en in geval van ziekte en dergelijke.

Door de snelle groei van de Thorbecke Academie de afgelopen jaren, en de daarmee samenhangende benoeming van veel nieuwe docenten die ingewerkt worden door meer ervaren docenten, is de werkdruk hoog. Temeer daar gelijktijdig aangepaste werkafspraken en procedures moesten leiden tot een meer geformaliseerde organisatie dan men gewend was. Tijdens het bezoek is gebleken dat deze cultuuromslag nog volop gaande is. Voorbeelden hiervan zijn aangetroffen in het feit dat de documentatie tijdens de visitatie voorhanden was, maar soms niet klaar lag en werd aangeleverd op navraag. Men doet wat nodig is met veel toewijding.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft een klein maar krachtig team aangetroffen dat het draagvlak vormt voor European Studies. De docenten in dit team werken primair vanuit de Thorbecke Academie en hebben dus ook verantwoordelijkheden voor de overige opleidingen in de Thorbecke Academie.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Voorzieningen

Standaard 11 Materiële voorzieningen

<i>De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.</i>

Bevindingen

Binnen NHL Hogeschool beschikt de Thorbecke Academie over voldoende en adequate onderwijsruimten, studieplekken voor studenten en 28 werkplekken voor docenten. Er zijn voldoende pc's, en ook het studievoortgangregistratiesysteem Educator en de digitale leeromgeving Blackboard voldoen. De fysieke afdeling van de Thorbecke Academie is herkenbaar en ademt een eigen sfeer, zo bleek tijdens de rondleiding. Het studiegenootschap Trias Politica heeft er een eigen ruimte, tot genoegen van de studenten.

In het NHL Hogeschoolgebouw zijn 14 studielandschappen met elk een eigen servicecorner voor kopiëren en dergelijke en samen ongeveer 1.300 zitplaatsen die voor iedereen toegankelijk zijn. Daarnaast zijn er 75 zogenaamde break-out-rooms waarin groepjes tot ongeveer zes personen kunnen werken. Centraal gesitueerd zijn de mediatheek, copyshop, internetcafé, boekhandel, uitzendbureau, huisartsenpraktijk en restaurant. De mediatheek is goed voorzien en heeft een actieve rol in zowel de informatievoorziening als de training van informatievaardigheden en heeft ongeveer 100 werkplekken met een draadloze internetaansluiting. Gemiddeld is per dag veertig procent van de NHL-studenten aanwezig, waarvan de helft een eigen laptop gebruikt. Dat brengt de pc / studentratio op 1:8. Het beleid van de hogeschool richt zich op het principe 'bring your own device'.

Studenten van European Studies waarderen in de NSE van 2012 alle bevroagde voorzieningen op of boven het landelijk gemiddelde.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft in de gesprekken geen kanttekeningen gehoord over de voorzieningen en was gedurende de rondleiding onder de indruk van het gebouw en de faciliteiten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 12 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

In de kritische reflectie geeft de opleiding aan dat zij zich ten doel stelt in de studiebegeleiding in te zetten op: talentontwikkeling van de studenten, hen zowel in de studievoortgang als persoonlijk te willen begeleiden, dit gedurende de opleiding door dezelfde begeleider te willen laten doen en met afnemende intensiteit te willen begeleiden ter bevordering van de zelfstandigheid.

Door de relatieve kleinschaligheid van de opleiding vinden studenten en docenten elkaar gemakkelijk; temeer daar er een laagdrempelig 'open deur beleid' is. Zowel de kritische reflectie als de gesprekken geven daar blijk van.

De studieloopbaanbegeleiding is ondergebracht in een aparte leerlijn met aparte, uitgebreide studiehandleidingen. Een SLB-coördinator bevordert de eenduidige uitvoering van het SLB programma. De studieadviseur beheert de studentdossiers en ontfermt zich over de langstudeerders. Tevens stemt hij zijn werkzaamheden af met de studieloopbaanbegeleiders, de examencommissie en de opleidingscoördinator en adviseert hij over het studentenbeleid. De decaan is beschikbaar, zowel regelrecht als na verwijzing, voor problemen met studievoorzieningen of persoonlijke omstandigheden.

De stagedocent begeleidt vanuit de opleiding het leerproces van de studenten, te beginnen met de goedkeuring van het plan van aanpak en de introductie van de student op de stageplaats. Daarnaast heeft de student op de stageplek een bedrijfsbegeleider die regelmatig feedback geeft. Deze begeleider geeft tevens een beoordelingsadvies. Voor de stages is een uitgebreide en informatieve stagehandleiding voorhanden.¹⁶ Tijdens de afstudeerstage is de begeleiding volledig in handen van een afstudeerbegeleider vanuit de opleiding.

Voor de studie in het buitenland is de begeleiding vanuit European Studies in handen van de studieloopbaanbegeleider, de coördinator buitenland van de Thorbecke Academie en het International Office.

¹⁶ Stagehandleiding European Studies 2012-2013.

Studenten hebben tijdens het gesprek aangegeven dat de timing van de voorlichting over de studie in het buitenland en de begeleiding van het International Office hierbij voor verbetering vatbaar zijn. Hetzelfde geldt, zij het in mindere mate, voor de persoonlijke begeleiding bij de stage, die door de werklast van docenten onder druk staat.

De voorlichting over en de informatievoorziening binnen de opleiding kan beter. Bij standaard vijf is hier al iets over gezegd en ook in de NSE van 2012 scoren de studenten van European Studies hierop lager dan het landelijk gemiddelde. Dit geldt naast voorlichting vooral voor informatie over procedures en regels. Overigens scoren NHL-studenten ondanks de stijgende lijn ten opzichte van 2011 nog steeds op acht van de elf punten in de NSE lager dan het eigen streefdoel van 3,5 op deze enquête. Over het studievoortgangregistratie-systeem zijn noch door docenten noch door studenten klachten vernomen.

Overwegingen en conclusie

De studieloopbaanbegeleiding is gestructureerd opgezet. In de uitvoering blijken niet alle docenten even geschikt voor hun rol en is wellicht nog winst te boeken met meer aandacht voor het combineren van student en begeleider. Dit neemt niet weg dat over het geheel genomen studenten tevreden zijn over de begeleiding door docenten. De klachten over het International Office zijn substantiëler, al heeft het panel er geen duidelijk patroon in aangetroffen. Daarom adviseert het panel de opleiding met het International Office te onderzoeken welke verbeteringen mogelijk zijn in de ondersteuning van studenten van European Studies.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Kwaliteitszorg

Standaard 13 Evaluatie resultaten

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

De opleidingen van de Thorbecke Academie sluiten voor de kwaliteitszorg aan bij het beleid en de ondersteuning van ECMA. ECMA wil op systematische wijze aandacht voor het vaststellen van een inhoudelijk referentiekader, procedures, meten van kritische aspecten, evalueren en verbeteringen doorvoeren en het documenteren hiervan. In de beschrijving van haar kwaliteitszorgsysteem sluit ECMA aan bij het INK-model¹⁷. Het gekozen referentiekader sluit aan bij de 16 standaarden van een uitgebreide opleidingsbeoordeling.

Deze 16 standaarden zijn ook referentiepunt in de midterm audits van NHL Hogeschool.

Voor de onderscheiden kwaliteitszorginstrumenten is aangegeven op welk niveau ze gehanteerd worden, hoe ze passen in de kwaliteitscyclus, bij welke standaarden ze aanhaken en hoe de procedurele taken en verantwoordelijkheden belegd zijn.

¹⁷ Kwaliteitszorgsysteem instituut ECMA, 2011.

In de kritische reflectie stelt de opleiding de interne kwaliteitszorg vorm te geven via de volgende activiteiten: studenttevredenheid meten met gestructureerde evaluaties, panelgesprekken voeren, resultaten bespreken met docenten, input meenemen uit overleg met verschillende commissies, eens per zes jaar een midterm audit en het opstellen van verbeterplannen.

Voor de tevredenheid van studenten hanteert men de uitkomsten van de NSE. Een score lager dan drie is aanleiding tot actie. De eigen ambities van de opleiding variëren, afhankelijk van het onderwerp van 3,0 tot 3,8. Daarnaast zijn in het Handboek Kwaliteitszorg van ECMA op opleidingsniveau bijvoorbeeld cursusevaluaties voorzien via vragenlijsten en panelgesprekken.

Het panel heeft geen resultaten aangetroffen van schriftelijke vragenlijsten over onderwijseenheden. De verslagen over panelgesprekken die ingezien zijn, laten veelal afwezigheid zien van studenten van European Studies. Navraag bij studenten heeft uitgewezen dat de evaluaties van modules nauwelijks bekend zijn, maar dat als er opmerkingen zijn ze die meestal direct doorspelen aan de betrokken docenten en dat er dan vaak iets aan gedaan wordt. Deze laagdrempelige oplossingsgerichte praktijk is waardevol, maar ook kwetsbaar.

Overwegingen en conclusie

Bovenstaande feiten laten zien dat de formele interne kwaliteitszorg bij European Studies op papier redelijk in orde lijkt, maar in de praktijk nog niet als zodanig functioneert. Ondanks dat er in beperkte mate sprake is van systematische controle anders dan via de NSE, heeft het panel in de gesprekken wel acties gerapporteerd gekregen die op gang kwamen na klachten van studenten. De stijgende scores in de NSE illustreren dat dit voor deze opleiding werkt.

Voor het panel is duidelijk dat deze informele en waardevolle kwaliteitszorg in een kleinschalige opleiding werkt, maar bijvoorbeeld bij groei van de opleiding of personeelwisselingen kwetsbaar kan zijn. Het panel geeft ter overweging beleid te formuleren en implementeren dat het huidige informele op kwaliteitsverbetering gerichte klimaat weet te handhaven, ongeacht eventuele groei.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 14 Verbetermaatregelen

De uitkomsten van deze evaluaties vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen

De voornaamste evaluatieresultaten waarop de opleiding haar verbeterbeleid baseert, zijn de uitkomsten van de jaarlijkse NSE. Daarnaast is er een moeilijk controleerbaar informeel systeem, van zaken opmerken en naar aanleiding daarvan tot actie overgaan. Zie ook de bevindingen bij standaard 13.

In november 2011 heeft de midterm audit plaats gevonden. Deze heeft in april 2012 geleid tot een uitgebreid verbeterplan dat niet alleen besproken is in het docentenoverleg en de opleidingscommissie, maar ook tot concrete verbeteracties. In het verbeterplan zijn onder andere als speerpunten benoemd: borging en verantwoording van het gerealiseerde eindniveau, profilering van de opleiding en positie en kwaliteit van het taalonderwijs. Daarnaast kent het verbeterplan ook op andere punten een aanzienlijk aantal verbeteracties. Niet alle voorgenomen acties lijken al in gang gezet te zijn, maar cruciale acties zoals rond het talenonderwijs, de eindkwalificaties en de toetsing lopen. Zo zijn er nu twee formele afstudeerrichtingen in plaats van de drie informele afstudeervarianten van voorheen en is onlangs de, in de aanvullende beoordeling van 2009 reeds aangekondigde, toetscommissie in het leven geroepen. Zowel docenten als opleidingsmanagement geven in de gesprekken aan dat zij trots zijn op verbeterlagen die al gemaakt zijn en die nog gaande zijn.

Verder valt op dat er wel wordt geëvalueerd, maar dat de respons laag of afwezig is. Op de vraag van het panel aan de studenten waarom dit zo is, antwoordden zij dat zij hun opmerkingen makkelijk één-op-één kwijt kunnen aan de docenten (zie ook bij standaard 13). Daarnaast maakt het opleidingsmanagement melding van een spreekuur per semester waarin veel geuit wordt. De daar gemaakte opmerkingen worden niet geregistreerd, maar daar waar opportuun suggereert men studenten de aandachtspunten in te brengen bij de opleidingscommissie. Het panel betwijfelt of deze praktijk in alle omstandigheden zal voldoen. Het panel adviseert daarom de informele structuur daar waar effectief te handhaven, maar tevens de monitoring zoveel mogelijk te borgen, bijvoorbeeld door registratie van door studenten aangedragen punten van aandacht. Daarenboven vindt het panel dat de opleiding een structurele doorlopende kwaliteitsverbeterend klimaat moet scheppen, dat weliswaar informeel aanwezig kan zijn, maar nog niet als zodanig is beschreven en geborgd.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opvolging van de aanvullende opleidingsbeoordeling uit 2009 en de midterm audit, die wezen op een aantal tekortkomingen die het panel nog steeds heeft kunnen vaststellen, niet snel op gang lijken te zijn gekomen. De gevraagde aanvullende documentatie over visie en beleid kwam langzamer beschikbaar voor het panel dan wenselijk was. Het visiedocument was ondermaats. Pas in tweede instantie ontving het panel het beleidsstuk voor 2014-2015 waarin ook de visie is opgenomen.

Over het geheel genomen lijken verbeteracties vooral ad hoc in gang gezet te worden en sterk persoonsgebonden te zijn, wat gewaardeerd wordt door de studenten. Het panel waardeert de verbeteringsgezindheid van de opleiding en ziet de effectiviteit hiervan in een kleine opleiding, maar vindt dit, zeker in een mogelijk groeiscenario, een te wankel basis voor een gestructureerd verbeterbeleid en beveelt aan een meer gestructureerde verbetercyclus te implementeren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot een **onvoldoende**.

Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

In de kritische reflectie meldt de opleiding sinds 2002 een adviesraad te hebben die vier keer per jaar bij elkaar komt. Besproken worden onder andere de jaarcyclus, de visie, de koers en het beleid van de opleiding. In de adviesraad zit een alumnus.

De vertegenwoordiger uit de adviesraad, tevens extern afstudeerbegeleider, heeft in het gesprek aangegeven dat aanbevelingen gevraagd en ongevraagd gedaan worden en dat er meestal actie op volgt. Het panel beveelt aan de adviesraad de komende tijd vaker bij elkaar te laten komen en de bevindingen goed te documenteren en op te volgen. Dit om te profiteren van bijdragen uit de adviesraad bij het bepalen en uitwerken van de visie, de koers en het beleid van de opleiding. Zodra een en ander is vastgesteld voldoet drie of vier keer per jaar vergaderen met de adviesraad waarschijnlijk weer.

De opleidingscommissie komt drie keer per jaar bijeen en spreekt dan volgens de kritische reflectie onder andere over de evaluaties. Het panel vraagt zich af welke evaluaties dan besproken worden aangezien de respons op de vragenlijsten zeer klein is, de opkomst bij panelgesprekken nihil en er geen registratie plaatsvindt van de evaluatieve opmerkingen tijdens spreekuren. Het panel vindt het wel aannemelijk dat punten uit de eerder genoemde 'informele' evaluaties aan de orde komen. Ook is duidelijk geworden dat de opleidingscommissie de jaarlijkse planning van de opleiding en eventuele aanpassingen daarin bespreekt en over de OER adviseert.

De examencommissie adviseert over het studentenstatuut. Het panel heeft een van deze adviezen¹⁸ ingezien. De aandacht gaat daarbij uit naar leerplanschema's in samenhang met de te verwerven competenties. Het advies gaat vooral over de opbouw van het programma. Daarnaast geeft de examencommissie, aldus de kritische reflectie, gevraagd en ongevraagd advies aan het afdelingsoverleg over het onderwijs en de organisatie.

De kritische reflectie geeft een overzicht van de vele en frequente overleggen waardoor medewerkers betrokken zijn bij de opleiding. Daaronder valt onder andere het kwaliteitsoverleg dat acht keer per jaar plaatsvindt. Dit is een positief punt, met als kanttekening dat het team nog relatief klein is en overleg makkelijk gepland en uitgevoerd kan worden. Omwille van het aan de gang zijnde groeiscenario zal dit bewaakt moeten worden.

Overwegingen en conclusie

Gegeven bovenstaande bevindingen is voor het panel de rode draad dat studenten, docenten, opleidingscommissie, examencommissie en adviesraad op veel punten informeel en op enkele punten formeel betrokken zijn bij de kwaliteitszorg in deze kleine opleiding. Studenten en docenten waarderen de wijze waarop een en ander nu verloopt.

¹⁸ Advies omtrent studentenstatuten, mei 2013.

De uitdaging voor de toekomst zal zijn om de verworvenheden van het informele systeem zoveel als wenselijk en functioneel te handhaven en toch de betrokkenheid systematischer te documenteren. Het zou jammer zijn als een en ander ten koste gaat van de grote betrokkenheid bij de opleiding die het panel heeft kunnen vaststellen onder alle bij de opleiding betrokkenen. Het enthousiasme, de bevologenheid en de kundigheid van de docenten zou meer gekanaliseerd kunnen worden.

Met name de uitkomsten van de NSE laten zien dat de opleiding tot verbeterlagen in staat is. Al moeten deze minder ad hoc en meer gestructureerd worden geïmplementeerd.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

In de kritische reflectie geeft de opleiding aan hoe de toetsing in de leerlijnen vorm krijgt. In de integrale leerlijn toetst men vooral met portfolio's, performance assessments, presentaties en beroepsproducten. In de conceptuele leerlijn zijn het meerkeuzetoetsen en open vragen tentamens en in de vaardighedenleerlijn zijn het vaardigheids- en practicumtoetsen. De toetsen in de studieloopbaanleerlijn bestaan uit ontwikkelingsgerichte assessments en portfoliopresentaties.

In het overzicht van onderwijs- en toetseenheden in het studentenstatuut¹⁹ is sprake van tentamens, presentaties, opdrachten, portfoliogesprekken, projecten, assessments en beroepsproducten. Daarbij valt op dat beroepsproducten vooral aan de vrije ruimte en de keuzeminor gekoppeld zijn, dat tentamens en opdrachten veel voorkomen in de eerste twee jaar, dat de buitenlandstudie een assessment kent en dat de toetsing van de SLB met portfoliogesprekken gebeurt. Het panel acht dit een adequate spreiding van toetsvormen.

NHL Hogeschool heeft kaders voor toetsing²⁰ vastgesteld voor de borging van het eindniveau, de kwaliteit van toetsen, studeerbaarheid, congruentie met het onderwijsconcept en efficiency. Binnen deze kaders heeft ECMA haar eigen toetsbeleid²¹ geformuleerd in de vorm van 19 richtlijnen verdeeld over de thema's kwalificerende functie en eindniveau, studeerbaarheid, kwaliteit van summatieve toetsen en examinatoren en examencommissie.

¹⁹ Studentenstatuut 2012-2013 voor de opleiding European Studies, juli 2012.

²⁰ Toetsbeleid NHL Hogeschool 2012-2015: kaders voor toetsing, september 2012.

²¹ Toetsbeleid NHL-ECMA, maart 2012.

Daarnaast is voor en door ECMA een overzichtelijke catalogus van toetsvormen²² ontwikkeld waarin niet alleen elf verschillende toetsvormen systematisch beschreven staan, maar ook niveaubeelden zijn opgenomen voor competenties, kennis en vaardigheden. Verder geeft ECMA richtlijnen voor de kwaliteitsborging waarin onder andere is opgenomen dat zowel de examencommissie als de opleidingscommissie moeten adviseren over het toetsplan van de opleiding.

De Thorbecke Academie heeft binnen en op basis van deze kaders haar eigen visie op toetsing geformuleerd en daar richtlijnen aan gekoppeld voor het programma van toetsen, de toetsen, het toetsproces en de taken en bevoegdheden van betrokkenen²³. Ten opzichte van het NHL- en ECMA-beleid stelt de Thorbecke Academie extra eisen aan de praktijkgerichtheid van de toetsen.

De toetscommissie, die in het gesprek aangaf bewust voor de auditorrol gekozen te hebben, is een en ander nader aan het uitwerken in een werkplan²⁴. Het panel heeft het veelbelovende concept hiervan gezien en kunnen constateren dat verschillende van de daarin opgenomen acties reeds gaande zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor het beoordelen van toetsen. De beknopte maar heldere rapportage over de beoordeling van de integrale toets van het project European Museum geeft naast de analyse van de zwakke punten van de toets ook aanbevelingen voor verbetering. Een andere actie betreft het ontwerpen en in gebruik nemen van een zelfevaluatieformulier waarmee docenten hun ontworpen toets zelf kunnen beoordelen voor en na afname. Een vóór afname ingevuld voorbeeld voor het onderdeel projectmanagement laat zien dat dit werkt. De korte evaluatie van het formulier zelf laat zien dat docenten dit als behulpzaam ervaren. De examencommissie constateert in haar jaarverslag²⁵ dat meer docenten toetsen in de ontwerpfase bekijken.

De tussentijdse toetsen die het panel bekeken heeft, zijn aan de maat: zo heeft het open vragen tentamen voor 'Europa, politiek & bestuur' een degelijk niveau en zijn de toetsen gericht op het juridische onderdeel uiterst actueel en aan de juridische maat. Studenten hebben in het gesprek aangegeven dat de toetsing goed aansluit bij het onderwijs, dat ze de beoordelingscriteria van tevoren weten, dat ze feedback krijgen op gemaakte toetsen en dat de inzage over het algemeen soepel verloopt. Ze ervaren de toetsen soms als lastig en de oordelen meestal als fair. In de NSE tonen ze zich in 2012 niet alleen meer tevreden dan in 2011 over toetsing en beoordeling, maar scoren ze ook boven het landelijk gemiddelde.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Het panel heeft voor en tijdens het bezoek in totaal vijftien afstudeerwerken bekeken. De diversiteit in de kwaliteit, en soms het gebrek daaraan, heeft bij het panel veel vragen opgeroepen. Het uitgebreide beoordelingsformulier kent verschillende schalen, de beoordelingen zijn geregeld slordig, motivaties zijn niet altijd duidelijk en de waardering is soms te hoog (vier keer) en soms te laag (twee keer) naar het oordeel van het panel.

²² Catalogus van toetsvormen ECMA, november 2012.

²³ Visie op toetsing 2013-2018 NHL Thorbecke Academie, april 2013.

²⁴ Werkplan toetscommissie 2013-2018 NHL Thorbecke Academie, concept mei 2013.

²⁵ Jaarverslag 2011-2012 Examencommissie Thorbecke Academie

Bovendien was onduidelijk waaraan nu eigenlijk getoetst wordt in het afstudeerwerk en vroeg het panel zich af hoe het zit met de onafhankelijkheid van de beoordelingen van de eerste en tweede beoordelaar als alles gelijk en door dezelfde persoon is ingevuld. Over dit laatste gaf de opleiding aan dat dat een praktische invulling kent: als twee beoordelaars bij elkaar zitten, vult een van hen alles in. Daarnaast hinken de afstudeerwerken veelal op twee gedachten, European Studies en Business Administration, waardoor ze soms te weinig profiel hebben en voor beide profielen tussen wal en schip vallen, hetgeen het panel onwenselijk acht. Het panel heeft twee overduidelijk te laag, vier overduidelijk te hoog beoordeelde afstudeerwerken aangetroffen en twee van onvoldoende niveau.

Een en ander is aanleiding geweest voor een ingelast extra gesprek tijdens de eerste dag van het bezoek waarin de opleidingscoördinator en de voorzitter van de toetscommissie uitleg en toelichting gegeven hebben. Daaruit is gebleken dat European Studies de laatste vijf jaar ieder jaar met andere beoordelingsformulieren heeft gewerkt en dat ook de competentiesets zijn aangepast. Daardoor is het in 2009 in de aanvullende beoordeling beschreven probleem van het gebruik van verschillende beoordelingsprotocollen blijven bestaan.

Het resultaat is dat in de vijftien genoemde scripties de competentieset van 2012 beoordeeld is aan de hand van een beoordelingsformulier dat gebaseerd is op de competentieset van 2009. Bovendien zijn deze afstudeerwerken nog uitdrukkelijk gericht op het European Studies bachelor diploma, terwijl vanaf 2014 alles gericht is op het Bachelor of Business Administration diploma (dat in 2018 voor het eerst uitgereikt zal worden). Er is dus sprake van een overgangstijd in vele opzichten.

De toetscommissie heeft tien afstudeerwerken van de Thorbecke Academie, waaronder twee van European Studies, nader bekeken op: gebruik van het beoordelingsformulier, globale scan van de inhoud en van de afstudeerhandleiding²⁶.

Over twee bekeken afstudeerwerken van European Studies merkt de toetscommissie, geheel in lijn met de ervaringen van het panel, op dat de beoordelingen lager zouden uitvallen en dat het beoordelingsformulier van European Studies niet altijd gelijksoortig wordt ingevuld. Verder constateert de toetscommissie dat goede afstudeerwerken met elkaar gemeen hebben dat theorie en methode goed gebruikt zijn en dat er goed geschreven is. Gemiddelde rapporten vertonen veelal of theoretisch of methodisch tekortkomingen en in matige rapporten zit weinig theorie en is veelal sprake van een slechte en ongestructureerde schrijf- en redeneerstijl. Ook deze observatie herkende het panel.

Voor het lopende studiejaar 2012-2013 is een nieuwe afstudeerhandleiding geschreven en is een nieuw, op de huidige competentieset aansluitend beoordelingsformulier ontwikkeld dat bovendien in Excel is gemaakt om de doorrekening in de cijferbepaling te vergemakkelijken.

Voor de beoordeling heeft het panel de steekproef met tien afstudeerwerken uit studiejaar 2012-2013 opgehoogd. Het nieuwe beoordelingsformulier heeft een rubric-achtige opzet wat de consistentie in oordelen gunstig beïnvloedt, zit systematisch en overzichtelijk in elkaar, en blijkt goed te worden ingevuld.

²⁶ Rapportage aan afstudeercoördinatoren, 2012.

De toelichtingen van de examinatoren zijn soms nog summier, maar zijn er wel. Hier is sprake van een indrukwekkende verbeterslag waarvan het panel hoopt en adviseert die zorgvuldig blijvend te implementeren.

Bovendien is de kwaliteit van de laatste tien afstudeerwerken die het panel zag sterk verbeterd ten opzichte van de eerste vijftien uit het vorige studiejaar. Het niveau van deze afstudeerwerken is hbo-waardig. Bij deze laatste tien afstudeerwerken zijn ook de beoordelingen overeenkomstig die van het panel. De beoordelingen zijn veel inzichtelijker, consistent, en dus betrouwbaarder.

Werkveldvertegenwoordigers en afstudeerbegeleiders uit het werkveld hebben aangegeven tevreden te zijn over de afstudeerders en afgestudeerden van European Studies. Meermalen zijn ze getypeerd als sterk in motivatie, servicegerichtheid en proactief. Daarnaast is als waardevol opgemerkt dat ze zowel iets weten van financieel-economische zaken als van taal en cultuur. Samen met de methodische aanpak maakt dit dat ze goed inzetbaar zijn, zeker vanaf ongeveer twee jaar na afstuderen. Kortom, deze breed inzetbare 'aanpakkers' zullen ook naar de mening van het panel goed inpasbaar zijn in uiteenlopende arbeidsorganisaties, waar ze dan een verbindingsfunctie kunnen vervullen in de organisatie en naar buiten.

Overwegingen en conclusie

Bovenstaande bevindingen laten niet alleen zien dat het panel tijdens het bezoek veel vragen had over de toetsing en beoordeling en het gerealiseerde niveau, maar ook dat het panel in de aanvullende beoordeling daadwerkelijk een forse verbeterslag op dit punt heeft kunnen constateren. De toetscommissie speelt hierin naar de observaties van het panel een cruciale rol. Echter, zonder de grote betrokkenheid en bereidheid bij docenten en het opleidingsmanagement om de nieuwe formulieren voor zowel de monitoring van de toetsconstructie als voor het beoordelen van afstudeerwerken niet alleen te gebruiken maar ook consistent en zoals bedoeld toe te passen, zou dit niet gelukt zijn. De opleiding en vooral de studenten hebben hier veel baat bij. Het panel adviseert deze nieuwe, systematische en transparante praktijk zorgvuldig verder te implementeren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	V
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	V
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	V
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	V
<i>Standaard 5 Instroom</i>	V
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	V
<i>Standaard 7 Duur</i>	V
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	V
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	G
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	V
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	G
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	V
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	V
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	O
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	V
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	V

Overwegingen en conclusie

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding European Studies van NHL Hogeschool als voldoende ondanks de onvoldoende op standaard 14. Met name de recente aanzienlijke verbeterlagen doen het panel vertrouwen op een voortzetting van de systematische implementatie van verbetermaatregelen.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding European Studies van NHL Hogeschool als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

1. Het panel raadt de opleiding aan haar onderwijsbeleid voor 2014-2015 verder te operationaliseren en dit een kaderstellende functie te geven bij het doorontwikkelen en realiseren van de opleiding (S2, 3, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 15).
2. Het panel adviseert verdere formalisering, systematisering en documentatie van de interne kwaliteitszorg zonder de betrokkenheid op de studenten die het huidige informele systeem kenmerkt te verliezen. Daarbij adviseert het panel vooral aandacht te schenken aan de systematische en structurele implementatie van het verbeterbeleid (S13,14,15).
3. Het panel beveelt aan voort te gaan met de verdere internationalisering van de opleiding. Niet alleen Engelstalige of anderstalige literatuur, maar ook een bredere gerichtheid op het buitenland zowel qua inhoud als qua vorm kan hierbij behulpzaam zijn (S2, 3).
4. Op basis van de gesprekken over de kleur van European Studies bij de NHL, beveelt het panel aan te onderzoeken wat de eigen invulling zou kunnen zijn (bijvoorbeeld intensiever contact met het Duitse achterland). Juist door als een van de drie opleidingen European Studies in ons land te blijven bestaan, heeft -naar het oordeel van het panel- de opleiding de mogelijkheid zich beter te profileren in Noord-Nederland (S1, 2, 3).
5. Het panel beveelt aan de ingeslagen weg van het toetsbeleid met voortvarendheid te implementeren (S16).
6. Het panel beveelt aan bij de doorvertaling en implementatie van een en ander in de opleiding, de huidige coachende leiderschapsstijl te handhaven, omdat dit het personeel stimuleert de eigen verantwoordelijkheid te nemen. Daarnaast moet het management echter meer getuigen van haar inhoudelijke visie. Zeker nu NHL heeft gekozen voor het onderbrengen van European Studies bij de BBA standaard, is een krachtige visie op de inhoud van de opleiding gewenst en noodzakelijk.
7. Ten slotte adviseert het panel voor het goed oppakken, uitwerken en implementeren van bovenstaande aanbevelingen, een strak implementatieschema op te stellen en uit te voeren. De opleiding heeft naar aanleiding van het accreditatieproces daar waar gewenst goede verbeterlagen gemaakt. Het panel beveelt aan deze ingezette weg te formaliseren door daar waar nodig deskundigen in te schakelen (bijvoorbeeld onderwijsbeleid) en/of een cyclus van voortdurende verbeteringen en implementaties te ontwerpen en deze te laten dragen door het hele team, maar wel met een duidelijke belegde verantwoordelijkheid bij een proceseigenaar.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding (huidig en nieuw)

Huidige eindkwalificaties uit:

Thorbecke Academie competenties en indicatoren 2012-2013

ingeedeeld naar niveau en opleiding blz 1-2

	Nr	Competentie	Niveau	Niveaubeschrijvingen	Niveau vereist		
					ES	IV	BS K
INSTITUUT ECONOMIE EN MANAGEMENT	1	Zelfsturing C.EMP.12.1. ZELFSTURING	B	De student ontwikkelt een beeld van het beroep en heeft een adequate studiehouding.			
			I	De student neemt op basis van een ethische beroepshouding standpunten in en reflecteert op eigen werk.			
			A	De student geeft een kritisch oordeel, ontvangt feedback en past gemotiveerd zijn handelen al dan niet aan.			
	2	Sociaal-Communicatieve vaardigheid C.EMP.12.2. SOCCOMVAARD	B	De student speelt in op voor communicatie belangrijke stijlen en signalen, leeft zich in in de ander, wisselt met anderen informatie uit en werkt samen.			
			I	De student verzamelt actief informatie en communiceert op het niveau van zijn doelgroep en passend binnen de context waarin hij werkzaam is.			
			A	De student benut zijn organisatiesensitiviteit en gevoel voor verhoudingen waardoor hij effectief kan samenwerken en communiceren.			
	3	Onderzoek C.EMP.12.3. ONDERZOEK	B	De student voert eenvoudig onderzoek uit conform standaardprocedures.			
			I	De student voert onderzoek uit en maakt keuzes voor onderzoeksmethoden op basis van een analyse van de context.			
			A	De student voert onderzoek uit in complexe (internationale) situaties en levert een bijdrage aan ontwikkelingen in de beroepspraktijk.			
	4	Taalvaardigheid C.EMP.12.4. TAALVAARDIGHEID (zie bijgevoegde matrix taalniveaus)	B	De student beheerst de Nederlandse taal en 1 of 2 vreemde talen op de in bijlage 3 aangegeven niveaus.			
			I	De student beheerst de Nederlandse taal en 1 of 2 vreemde talen op de in bijlage 3 aangegeven niveaus.			
			A	De student beheerst de Nederlandse taal en 1 of 2 vreemde talen op de in bijlage 3 aangegeven niveaus.			

THORBECKE ACADEMIE	5	Beleid C.EMP.12.5. BELEID	B	De student beschrijft en analyseert beleid.			
			I	De student ontwerpt, implementeert, handhaaft en evalueert eenvoudig beleid.			
			A	De student ontwerpt, implementeert, handhaaft en evalueert complex beleid.			
	6	Organisatie C.EMP.12.6. ORGANISATIE	B	De student beschrijft organisatiestructuren, culturen, processen, scenario's en strategieën.			
			I	De student participeert in een organisatie en draagt bij aan het goed functioneren daarvan.			
			A	De student adviseert over organisatie-ontwikkelingen en maakt strategische keuzes voor een organisatie.			
	7	Bedrijfsvoering C.EMP.12.7. BEDRIJFSVOERING	B	De student begrijpt en analyseert eenvoudige begrotingen.			
			I	De student herkent beheersinstrumenten en adviseert over het gebruik ervan.			
			A	De student doet voorstellen tot aansturing in een organisatie op basis van analyse van de beschikbare instrumenten in hun omgeving.			
EUROPEAN STUDIES	8	Marketing C.EMP.12.8. MARKETING	B	De student classificeert en kiest marketing instrumenten.			
			I	De student ontwikkelt marketing instrumenten en past deze toe in een praktijkcontext.			
			A	De student ontwikkelt een marketingstrategie in een complexe en/of internationale omgeving.	*		
	9	Communicatievraagstukken C.EMP.12.9. COMVRAAGST	B	De student herkent en classificeert communicatievraagstukken en kiest passende communicatievormen.			
			I	De student zet communicatieve instrumenten effectief in.			
			A	De student gebruikt communicatieve instrumenten om voor specifieke doelgroepen belangen te realiseren.			
	10	Navigeren in de Europese Unie C.EMP.12.10. NAVIGERENEU	B	De student benoemt structuren en beleidsprocessen in de Europese Unie en analyseert cultuurverschillen in Europa.			
			I	De student analyseert de beïnvloedingsmogelijkheden binnen Europa en de lidstaten en handhaaft zich in een vreemde cultuur.			
			A	De student gebruikt in een internationale omgeving cultuurkenmerken om effectief doelen te bereiken.			

*keuzeprofiel

Nieuwe eindkwalificaties uit: Onderwijsbeleid 2014-2015

Segment	Competentie	Omschrijving	Verwijzing naar competenties ES 2013
ECMA-breed	1. Zelfsturing	B: De student ontwikkelt een beeld van het beroep en heeft een adequate studiehouding. I: De student neemt op basis van een ethische beroepshouding standpunten in en reflecteert op eigen werk. A: De student geeft een kritisch oordeel, ontvangt feedback en past gemotiveerd zijn handelen al dan niet aan.	7.Ability to reflect on one's own values and to question concepts, ideas and theories 14.Awareness of the relevance of European Studies in the contemporary development of Europe
ECMA-breed	2. Sociaal-communicatieve vaardigheid	B: De student speelt in op voor communicatie belangrijke stijlen en signalen, leeft zich in in de ander, wisselt met anderen informatie uit en werkt samen. I: De student verzamelt actief informatie en communiceert op het niveau van zijn doelgroep en passend binnen de context waarin hij werkzaam is. A: De student benut zijn organisatiesensitiviteit en gevoel voor verhoudingen waardoor hij effectief kan samenwerken en communiceren.	5.Ability to work in a interdisciplinary area.
ECMA-breed	3. Onderzoek	B: De student voert eenvoudig onderzoek uit conform standaardprocedures. I: De student voert onderzoek uit en maakt keuzes voor onderzoeksmethoden op basis van een analyse van de context. A: De student voert onderzoek uit in complexe (internationale) situaties en levert een bijdrage aan ontwikkelingen in de beroepspraktijk.	2. Ability to identify and utilise appropriately sources of information in all relevant areas. 3.Ability to organize complex research results in a coherent form. 6.Ability to undertake field investigations and surveys, using appropriately sensitive methodologies. 8. Awareness of and ability to use different disciplinary methodologies in an integrated way. 19.Ability to define suitable research topics contributing to debates on European integration
ECMA-breed	4. Taalvaardigheid	B: De student beheerst de Nederlandse taal en 1 of 2 vreemde talen op de in bijlage 2 aangegeven niveaus. I: De student beheerst de Nederlandse taal en 1 of 2 vreemde talen op de in bijlage 2 aangegeven niveaus. A: De student beheerst de Nederlandse taal en 1 of 2 vreemde talen op de in bijlage 2 aangegeven niveaus.	1.Ability to communicate in one's own and foreign languages using the appropriate terminology in this subject area.
Thorbecke Academie	5. Beleid	B: De student beschrijft en analyseert beleid. I: De student ontwerpt, implementeert, handhaaft en evalueert eenvoudig beleid. A: De student ontwerpt, implementeert, handhaaft en evalueert complex beleid.	24.Knowledge of European Union institutions and decision-making processes

Thorbecke Academie	6. Organisatie	B: De student beschrijft organisatiestructuren, culturen, processen, scenario's en strategieën. I: De student participeert in een organisatie en draagt bij aan het goed functioneren daarvan. A: De student adviseert over organisatieontwikkelingen en maakt strategische keuzes voor een organisatie.)	
Thorbecke Academie	7. Bedrijfsvoering	B: De student begrijpt en analyseert eenvoudige begrotingen. I: De student herkent beheersinstrumenten en adviseert over het gebruik ervan. (A: De student doet voorstellen tot aansturing in een organisatie op basis van analyse van de beschikbare instrumenten in hun omgeving.)	
European Studies	8. Navigeren in de Europese Unie	B: De student benoemt structuren en beleidsprocessen in de Europese Unie en heeft inzicht in actuele Europese thema's. I: De student kan zelfstandig Europees beleid analyseren en de impact daarvan naar (internationale) organisaties en overheden vertalen. A: De student kan zelfstandig Europees beleid implementeren bij (internationale) organisaties en overheden en weet verbinding te leggen met actuele Europese thema's.	16. Knowledge of modern European history in a comparative perspective 18. Knowledge of Europe's changing role in the world 21. Awareness of the social chapter (welfare state, employability, higher education, etc.) in the framework of the EU integration process. 23. Knowledge of the history of European integration. 24. Knowledge of European Union institutions and decision-making processes. 25. Knowledge of European Union policies 26. Knowledge of the national, regional and local impact of the integration process in Europe
European Studies	9. Public Affairs	B: De student benoemt beïnvloedingsmogelijkheden voor een organisatie en heeft inzicht in Europese betrekkingen. I: De student levert een bijdrage aan het Public Affairs-beleid van een organisatie in een Europese context, waarbij de invloed van politiek en bestuur een rol speelt. A: De student doet zelfstandig onderzoek naar het Public Affairs-beleid van een organisatie in een Europese context die gekarakteriseerd wordt door een grote dominantie van politiek en bestuur.	9. Ability to comment on or annotate documents appropriately in relation to critical issues in European Studies. 10. Ability to interpret European events, developments and policies in national, regional and local frameworks. 20. Awareness of the complexity of the EU enlargement and integration processes. 21. Awareness of the social chapter (welfare state, employability, higher education, etc.) in the framework of the EU integration process
European Studies	10. Cross Cultural Management	B: de student analyseert cultuurverschillen in Europa. I: de student kan op persoonlijk niveau functioneren binnen een crossculturele omgeving. A: de student kan op zakelijk en bestuurlijk	4. Ability to work in a multicultural team 12. Awareness of and respect for points of view deriving from

		niveau functioneren binnen een crossculturele omgeving.	different European national and cultural backgrounds. 13. Awareness of and respect for points of view deriving from non-European national and cultural backgrounds
--	--	---	---

European Studies	11. Communicatie vraagstukken	<p>B: De student herkent en classificeert communicatievraagstukken en kiest passende communicatievormen.</p> <p>I: De student zet communicatieve instrumenten effectief in.</p> <p>A: De student gebruikt communicatieve instrumenten om voor specifieke doelgroepen belangen te realiseren.</p>	
------------------	-------------------------------	--	--

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Uit: Kritische Reflectie blz 18

EUROPEAN STUDIES VOLTijd				
Jaar	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
1	2 EC Basismodule Studieloopbaanbegeleiding			
	4 EC Basismodule Onderzoek		2 EC Basismodule Recht	3 EC Rechtsgebieden
	1 EC Basismodule Taalbeheersing	1 EC Sociologie	2 EC Psychologie	
	1 EC Gespreksvaardigheden	2 EC Communicatieplan		1 EC Presentatievaardigheden
	2 EC Basismodule Engels	3 EC Europese ontwikkelingen	3 EC Engels	
	2 EC Beroepenoriëntatie	3 EC Europese economische betrekkingen	3 EC Bedrijfsvoering en Financieel Management	
	2 EC Inleiding Europese cultuur		2 EC Organisatie en Management	
	3 EC Europa politiek en bestuur	2 EC Beleidskunde	2 EC Beleidsprocessen/ Onderzoek	
	2 EC Inleiding taal en cultuur	6 EC Keuze Taal (Duits, Frans of Spaans)		
2	2 EC Studieloopbaanbegeleiding			
	10 EC Vrije ruimte			
	4 EC European Museum		5 EC Bedrijfsvoering en Financieel Management	
	5 EC Onderzoekstechnieken		3 EC Interculturele communicatie	
	4 EC Engels		3 EC Netwerk en Lobby	4 EC Europareis
	3 EC Bestuursrecht	3 EC Europakunde	2 EC Communicatie in organisaties	4 EC Cross Cultural Management
	8 EC Keuze Taal (Duits, Frans of Spaans)			
3	2 EC Studieloopbaanbegeleiding			
	30 EC Studie Buitenland		28 EC Stage	
4	1 EC Studieloopbaanbegeleiding			
	30 EC Minor (keuze) De opleiding ES biedt aan: Minor European Policy & Business		29 EC Afstudeeronderzoek	

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

De heer mr. H.J.L.M. van de Luytgaarden, voorzitter

De heer Van de Luytgaarden is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van juridisch onderwijs. Hij werkt sinds 2011 als Lector Recht in Europa/Recht in de Euregio bij Zuyd Hogeschool. Daarnaast is hij zelfstandig organisatieadviseur vanuit zijn bedrijf Proactive Law, in het bijzonder gericht op het hoger (juridisch) onderwijs en organisatieverandering in het hoger onderwijs. De heer Van de Luytgaarden is domeindeskundig op juridisch, maatschappelijk en organisatiekundig gebied, daarnaast heeft hij een zeer grote onderwijservaring zowel op universitair als op hbo niveau. De heer Van de Luytgaarden is vertrouwd met de meest recente ontwikkelingen, ook in internationaal opzicht, op het gebied van juridische en maatschappelijke opleidingen. Hij is onder meer gastdocent geweest in Wenen, Oostenrijk en aan de Turku University of Applied Sciences faculty of management and life sciences en Turku Science University faculty of law beide in Finland. Hij heeft vele publicaties op zijn naam staan. De heer Van de Luytgaarden heeft ruime ervaring met visitaties in het hoger onderwijs, werkte eerder voor NQA en NVAO en is voor deze visitatie aanvullend individueel geïnstrueerd. De heer Van de Luytgaarden heeft ervaring als voorzitter bij visitaties in het hoger onderwijs. Hij heeft in juni 2011 de interne training voor voorzitters gevolgd. In de training is hij geïnformeerd over de opzet van het nieuwe accreditatiestelsel en daarnaast zijn ervaringen tussen voorzitters onderling uitgewisseld.

Opleiding:

2005	Basiskwalificatie Mediation Vermande
1998	Basiskwalificatie universitair onderwijs
1986 – 1987	Wijsbegeerte Rijksuniversiteit Groningen
1987	Doctoraal Nederlands recht Rijksuniversiteit Groningen afstudeerrichting: publiek recht
1982 – 1983	Propedeuse rechtsgeleerdheid Rijksuniversiteit Groningen
1981 – 1982	Propedeuse psychologie Rijksuniversiteit Groningen
1975 – 1981	Ichthus College te Drachten, Atheneum A

Werkervaring:

2013 - heden	Extern lid examencommissie Bernhard Lievegoed University Driebergen.
2011 – heden	Lector Recht in Europa/Recht in de Euregio bij Zuyd Hogeschool
2011 – heden	Expert bij de European, Education, Audiovisual and Culture Executive Agency
2011 – heden	Affiliated member Euroacademia
2010 – 2011	Lector proactive management and business law, faculteit maatschappij en recht Hogeschool Utrecht, financiering EU (0,1 fte). Lid internationaal projectteam http://pampal.turkuamk.fi/index.php
2009	Lektor für Organisationsentwicklung PEF Universität für Management Wenen Oostenrijk
2008	Visiting professor proactive management and law Turku University of Applied Sciences Finland
2007 – 2008	Vice voorzitter kenniscentrum sociale innovatie faculteit maatschappij en recht
2006 – heden	Zelfstandig adviseur voor het hoger onderwijs vanuit eigen bedrijf Proactive Law
2005	Gastdocent Universiteit Nederlandse Antillen en University Dutch Caribbean Willemstad Curaçao
2004 – 2008	Lector beroepsuitoefening juridische bachelors Hogeschool Utrecht
2000 – 2006	Organisatieadviseur NPI Instituut voor organisatieontwikkeling te Zeist
2000 – 2003	Gastdocent juridische discipline aan de faculteit bestuurs- en organisatiewetenschappen Universiteit Utrecht

1996 – 2003	Rechter-plaatsvervanger Arrondissementrechtbank Leeuwarden sector handelsrecht
1994 – 2004	Rechter-plaatsvervanger Arrondissementsrechtbank te Amsterdam sectoren bestuurs- en ambtenarenrecht
1993 – 1997	Visiting professor philosophy of human rights and constitutionalism aan het Phronesis Applied Ethics Centre, Karelsuniversiteit Praag (Tsjechische Republiek)
1990 – 1996	Gastdocent bestuursrecht en mensenrechten voor het Nederlands Helsinki Comité in Polen en Bulgarije
1990 – 2000	Universitair docent rechtsfilosofie/encyclopedie, Universiteit Utrecht
1987 – 1990	Assistent in opleiding Nederlands Instituut voor Sociaal en Economisch Recht, Universiteit Utrecht (UU)
1985 – 1987	Student-assistent staatsrecht, algemene staatsleer, vergelijkend staatsrecht, rechtsfilosofie en grondrechten, vakgroep staatsrecht, Rijksuniversiteit Groningen (RUG)

Overig:

Lid van de Raad van Toezicht van de Begeleidingsdienst van Vrije Scholen

Lid van de Raad van Advies van het Bernard Lievegoed College for Liberal Arts

Lid van de adviesraad bestuurlijk-juridisch van het kenniscentrum ECABO voor MBO onderwijs

Publicaties:

- Verenigd in diversiteit, openbare les vanwege de aanvaarding van het lectoraat Recht in Europa Zuyd hogeschool, Heerlen, 2013 48 pp.
- A proactive approach to law for lawyers, in: Kaisa Sorsa (ed.), Proactive management and proactive business law, a handbook, Turku 2011, pp. 127-142.
- Schengen all over the world, in: www.rechtineuropa.nl, Zuyd Hogeschool, 24-11-11.
- Een pan-europese rechtscultuur, in: www.rechtineuropa.nl, Zuyd hogeschool 18-10-11.
- 'Confectie of maatwerk', in: Congresbundel HBO-Rechten in het werkveld, Nijmegen 2010, pp. 49-69
- 'Ik noem mijzelf geen rechter', in Financieel Dagblad 4-2-10, p.10
- 'Geen homo's voor klas op christelijke scholen?', in: Trajectum 11-6-9, p. 6.
- 'To be or not to be', Ars Aequi dec. 2008 pp. 912-916.
- 'Juridische APK voorkomt conflicten', kamerkrant Midden-Nederland nov 2008, p. 19.
- 'Legal training, paralegals and practising preventive law in the Netherlands', in: A proactive Approach to Contracting and Law, Helena Haapio ed. TUAS 2008/38, pp. 213-228.

De heer F.A.A. De Decker MA, lid

De heer De Decker is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van internationalisering. Hij was voorzitter van de visitatiecommissie in het kader van de pilot "Bijzonder kwaliteitskenmerk internationalisering" van de NVAO. Hij is stafmedewerker onderwijs bij de Associatie Universiteit Gent, de koepelorganisatie van de Universiteit Gent, Hogeschool Gent, Arteveldehogeschool en Hogeschool West-Vlaanderen. Voor deze visitatie heeft de heer De Decker onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1989 – 1993	Licentiaat (Master) in de Taal- en Letterkunde: Germaanse Talen (Nederlands en Engels) aan de Universiteit Gent en de Radboud Universiteit Nijmegen
1992 – 1993	Aggregatie voor het hoger secundair onderwijs (Lerarenopleiding) aan de Universiteit Gent en de Radboud Universiteit Nijmegen

Werkervaring:

- 2006 – heden Stafmedewerker onderwijs bij de Associatie Universiteit Gent, de koepelorganisatie van de Universiteit Gent, Hogeschool Gent, Arteveldehogeschool en Hogeschool West-Vlaanderen
- 2004 – 2006 Diensthoofd Onderwijsontwikkeling en Internationalisering van de Arteveldehogeschool
- 1997 – 2004 Coördinator Dienst Internationalisering van de Arteveldehogeschool (waarvan deels bij één van de fusiehogescholen: Katholieke Hogeschool voor Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen)
- 1994 – 1997 Wetenschappelijk medewerker Dienst Internationale Betrekkingen van de Universiteit Gent
- 1993 – 1994 Diverse opdrachten bij middelbare scholen, als vertaler, bij de Koning Boudewijnstichting, et cetera

Overig:

- Gastlezingen/deelnames aan debatten over internationalisering, interculturele communicatie, ECTS en creditsystemen, de Tuning-methodologie, EVC (de erkenning van eerder/elders verworven competenties), onderwijsvernieuwing (flexibilisering, competentiegericht leren, et cetera) bij organisaties zoals VLHORA (Vlaamse Hogescholen Raad), VLOR (Vlaamse Onderwijsraad), VVKHO (Vlaamse Koepel van Katholieke Hogescholen), EAIE (de European Association for International Education), Nederlands-Vlaamse Ontmoetingsdagen, COEHRE (Consortium of Higher Education Institutes in Health Care and Rehabilitation), Santander Group of Universities, et cetera
- Expert-trainer over internationalisering en interculturele communicatie bij o.a. NUFFIC (Dutch organisation for internationalization in Higher Education), EAIE (European Association for International Education), EURASHE (European association of Higher Education Institutions, VLHORA (Vlaamse Hogescholen Raad).
 - Huidig of voormalig lid van diverse regionale, nationale en internationale raden: werkgroepen van de VLOR (Vlaamse Onderwijsraad – o.a. Commissie Diversiteit, Werkgroep Studentgecentreerd Leren, Werkgroep Professionele Bachelor na Integratie), de Stuurgroep van de Nederlands-Vlaamse Ontmoetingsdagen (NVOD), de Council van COEHRE (Consortium of Higher Education Institutes in Health Care and Rehabilitation), het Vlaams ERASMUS Comité, het comité ADINSA (Adviesraad Internationale Samenwerking van de VLHORA), et cetera

Publicaties:

- Artikelen in het NVAO-magazine Q&A: “e-HBO: eerste Hulp Bij Onderwijssamenwerking” en “Leren twee punt nul”
- Bijdrage aan “The SAGE Handbook of International Higher Education” (voorjaar 2012).
- EUA Bologna Handbook: “Tensions between the Bologna process and Directive 2005/36/EC for nursing education: the Flemish case”

De heer J.J.J.W.G. Moors MA, lid

De heer Moors is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van internationaal zakendoen en bijbehorend taalgebruik met nadruk op de context van ondernemerschaps- en handelscultuur. Hij beschikt over internationale deskundigheid door zijn praktijkervaring bij internationale bedrijven en als adviseur Euregio/Internationale Zaken bij de Kamer van Koophandel Limburg. Hij is onlangs betrokken geweest bij het ontwerpen van de export minor International Business.

Voor deze visitatie heeft de heer Moors onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

	MBA module Management Consultancy
	Prince II Foundation project management (cursus)
2006 – 2007	Master European Studies, Universiteit Maastricht
2005 – 2006	Faculty of Economics, Meiji Gakuin University Tokyo (Japan)
2003 – 2006	Bachelor European Studies, Universiteit Maastricht

Werkervaring:

2010 – heden	Adviseur Euregio/Internationale Zaken, Kamer van Koophandel Limburg
2008 – 2010	Key Account Manager Belgium, Berlitz International SA Brussel
2007 – 2008	Assistant Manager, Teikyo Europe BV Maastricht

Overig:

- Gastdocent bij Zuyd Hogeschool en NIB congres
- Gastdocent Haute Ecole Libre Mosane (België)
- Secretaris Generaal - Maastricht Institute for Central & Eastern Europe
- Bestuurssecretaris - Nederlands-Waalse Business Club

De heer K.E.H. Schelvis, lid

De heer Schelvis is ingezet als studentlid. Hij volgt de hbo-bacheloropleiding European Studies aan Zuyd Hogeschool, waar hij voorlichting geeft over de opleiding op open dagen en studiebeurzen. De heer Schelvis is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Schelvis aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2012	Exchange semester - University of Prince Edward Island, Canada
2010 – heden	European Studies - Hogeschool Zuyd
2004 – 2010	Havo - De Nassau Breda

Werkervaring:

2004 – 2007	Verkoopmedewerker - Bekerhuis Osmi
2010 – heden	Receptiemedewerker - Family Camping Mesenich (Duitsland)

Overig:

2011 – 2012	Vicevoorzitter - Jonge Democraten Maastricht
2010 – 2012	Secretaris - Jonge Democraten Maastricht

Mevrouw drs. J. Braaksma, NQA-auditor

Mevrouw Braaksma heeft sinds 2000 in uiteenlopende rollen meegewerkt aan (inter)nationale visitaties in zowel hbo als wo. Voordien was zij werkzaam als onderzoeker op het terrein van de vergelijkende onderwijskunde en als hoofd en inhoudelijk deskundige van een universitaire faculteitsbibliotheek. Als onderwijskundig adviseur heeft ze ruime ervaring in het begeleiden van grensverleggende projecten op het gebied van kwaliteitszorg en onderwijsinnovatie. Zij heeft bestuurlijke ervaring in adviesraden van opleidingen en beroepsverenigingen en als extern lid van examencommissies. Mevrouw Braaksma is door de NVAO gecertificeerd als secretaris voor opleidingsbeoordelingen en instellingstoetsen.

Opleiding:

2011	Cambridge Certificate of Proficiency in English
1989	post doctorale cursus informatiekunde (GO-C), specialisatie management
1984	Rijksuniversiteit Groningen studie pedagogiek/onderwijskunde
1976	Rijks Pedagogische Academie Utrecht

Werkervaring:

2012 – heden	Advieswerk via OAKnet Onderwijs Advies Kwaliteit (www.oaknet.nl) Adviseur bij de afdeling Onderwijsondersteuning van de Radboud Universiteit
2003 – 2012	Senior adviseur op het gebied van kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling bij het IOWO
2001 – 2003	Onderwijskundig adviseur kwaliteitszorg bij het DINKEL Instituut, Universiteit Twente
2000 – 2001	Beleidsadviseur/panelsecretaris bij de HBO-raad voor het project proefaccreditering
1988 – 2000	Hoofd van de faculteitsbibliotheek Toegepaste Onderwijskunde en Informatica bij de Universiteitsbibliotheek Twente, tevens vakreferent voor Toegepaste Onderwijskunde
1987 – 2003	Onderzoek op het terrein van de vergelijkende onderwijskunde en participatie in internationale intervisitatieprogramma's van het Europees Forum voor Onderwijsmanagement
1984 – 1988	Onderwijsonderzoek bij het RION (Rijksuniversiteit Groningen) en de vakgroep onderwijskunde van de Universiteit van Amsterdam
1977 – 1982	Proefleidster bij het Groninger Instituut voor School- en Beroepskeuze

Bijlage 4: Bezoekprogramma

DAG 1 dinsdag 28 mei 2013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
09.45 – 10.00	Ontvangst panel	D. Buma (<i>hoofd Thorbecke Academie</i>) Drs. M. Volkers (<i>opleidingscoördinator</i>)
10.00 – 15.30 uur	Vorbereiding en materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA en de opleiding geselecteerde afstudeerproducten Spreekuur en rondleiding (± ½ uur, tijd in overleg)	Panel
11.00 – 11.30	Extra gesprek over afstudeerbeoordelingen	Mr.dr. A. Haan (<i>voorzitter toetscommissie</i>) Drs. M. Volkers (<i>opleidingscoördinator</i>)
12.30 uur	Lunch	
13:00 uur	Spreekuur	1 mail van student ontvangen
15.30 – 16.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	Drs. P. Scholtz (<i>docent Duits, Europese geschiedenis en politicologie, afstudeerbegeleider</i>) Drs. J. Wiersma (<i>docent Europakunde, afstudeercoördinator</i>) Drs. M. Hoekstra (<i>docent bedrijfsvoering en management, afstudeerbegeleider</i>) Ext. begeleiders/beoordelaars Lennard Drogendijk Sander de Rouwe (telefonisch)
16.30 – 17.15 uur	Blok Inhoud II : afstudeerfase	Studenten afstudeerfase: Albertine Vledder Sytta Coerts Alumni: Mariska Kuiper (telefonisch) William Koornstra (skype)
17.15 – 18.30 uur	Vorbereiding en materiaalbestudering	Panel
18.30 – 19.00	Rondleiding	D.Buma

DAG 2 woensdag 29 mei 2013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30 – 09.45 uur	Materiaalbestudering en voorbereiden gesprekken	Panel
08.45 – 09.15	Extra gesprek hoofd Thorbecke Academie	D.Buma
09.45 – 10.45 uur	Gesprek studenten propedeuse en hoofdfase (inhoud en randvoorwaarden)	<p>Studenten propedeuse Sophie Schouten Sanne Algra</p> <p>Studenten jaar 2 Nienke Nolles Ivana Martinovic</p> <p>Studenten jaar 3 Kelly Bezema Margot Niezen</p>
11.00 – 12.00 uur	Gesprek met docenten (inhoud en randvoorwaarden)	<p>M. Angeles Sanchez de Carrascal <i>(docent Spaans, minorcoördinator, studieloopbaanbegeleider)</i></p> <p>Drs. M. Hoekstra <i>(docent bedrijfsvoering en management, afstudeerbegeleider)</i></p> <p>Drs. M. Volkers <i>(docent communicatie en vaardigheden, opleidingscoördinator, afstudeerbegeleider)</i></p> <p>Drs. L. Bos <i>(coördinator studieloopbaanbegeleiders, trainer vaardigheden, afstudeerbegeleider)</i></p> <p>Drs. P. Scholtz <i>(docent Duits, Europese geschiedenis en politicologie, afstudeerbegeleider)</i></p>
12.00 – 13.00 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.00 – 13.45 uur	1 ^e Gesprek met opleidingsmanagement	<p>D. Buma <i>(Hoofd Thorbecke Academie)</i></p> <p>E. van der Veer <i>(Directeur instituut Economie & Management)</i></p> <p>Drs. M. Volkers <i>(docent communicatie en vaardigheden, opleidingscoördinator, afstudeerbegeleider)</i></p>
14.00 – 14.45 uur	Blok Borging	<p>Mr. G. Oude Kotte <i>(docent Recht, voorzitter ExCie, lid Toetscommissie)</i></p> <p>U. Tjalsma <i>(docent, Kwaliteitszorg)</i></p> <p>R. Jonkman <i>(Lid adviesraad, wethouder)</i></p>

		Mr. Dr. A. Haan (<i>docent bestuurskunde, hoofd toetscommissie</i>) Sophia Ruiter (<i>studentlid Opleidingscommissie</i>)
15.30 – 17.00	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
17.00 – 17.30	Mondelinge terugrapportage	Opleidingsmanagement, docenten en overige geïnteresseerden

DAG 3 vrijdag 30 augustus

10.30 – 15.00 materiaal bestudering
(de tien extra scripties, en de aanvullende documentatie) en
bespreken en vaststellen oordeel.

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

- Onderwijsbeleid Opleiding European Studies 2014-2015
- Thorbecke Academie: Competenties en indicatoren 2012-2013 ingedeeld naar niveau en opleiding
- (landelijk) Competentieprofiel European Studies, oktober 2011
- Competentiematrix European Studies 2014-2015
- Kritische Reflectie European Studies, croho 34419, Thorbecke Academie, mei 2013
- Studentenstatuut 2012-2013 (opleidingsspecifiek deel) voor de opleiding European Studies, juli 2012
- Ruimte binnen kaders, 2007
- Visie op onderwijs NHL Hogeschool Thorbecke Academie, oktober 2012
- Studiehandleiding studieloopbaanbegeleiding, 2012
- Stagehandleidingen European Studies 2011-2012 en 2012-2013
- Kwaliteitszorgsysteem instituut ECMA, 2011
- Advies van de examencommissie omtrent studentenstatuten, mei 2013
- Toetsbeleid NHL Hogeschool 2012-2015: kaders voor toetsing, september 2012
- Toetsbeleid NHL-ECMA, maart 2012
- Catalogus van toetsvormen ECMA, november 2012
- Visie op toetsing 2013-2018 NHL Thorbecke Academie, april 2013
- Werkplan toetscommissie 2013-2018 NHL Thorbecke Academie, concept mei 2013
- Jaarverslag 2011-2012 Examencommissie Thorbecke Academie
- Rapportage van de toetscommissie aan afstudeercoördinatoren, 2012
- Opleidingsvisie European Studies Thorbecke Academie, concept juli 2013
- Vertaling landelijk profiel naar opleidingsprofiel European Studies Thorbecke Academie, juli 2013
- Overzichten afstudeerproducten 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013
- Leerplanschema ES 2012-2013
- Literatuurlijst ES 2012-2013
- Beschrijving onderwijseenheden ES 2012-2013
- Overzicht personeel Thorbecke Academie
- Overzicht werkveldcontacten 2012-2013
- Afstudeerhandleidingen ES 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013
- Beoordelingsformulieren afstuderen 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

2011	96182
	87041
	94445
	90631
	94897
	92280
	91099
	97868
2012	123560
	89392
	100757
	121649
	120855
	107204
	117676
2013	143863
	148059
	146579
	169064
	150525
	95384
	146951
	146633
	145122
	144886

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

European Studies

Instelling: NHL Hogeschool

Visitatiedatum: 28 en 29 mei 2013

Ondergetekende:

D.J.M. Buma

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van:

Hoofd Thorbecke Academie

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

8 mei 2013